

BOUWHISTORISCHE QUICKSCAN

BONREPAS 13A TE VLIST

Bureau *Helsdingen* MONUMENTEN
BOERDERIJEN
BOUWHISTORIE

Bouwhistorische quickscan

Bonrepas 13a te Vlist

Colofon

Opdrachtgever:

E. Verkerk
Bonrepas 13a
2855 AA Vlist

Uitgevoerd door:

Bureau Helsdingen te Vianen
Helsdingse Voorweg 2
4133 ND Vianen
advies@bureauhelsdingen.nl
www.bureauhelsdingen.nl
tel. 0347-370651

Bureau Helsdingen is een onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van Monumenten en Bouwhistorie.

Tekst en samenstelling:

A. Pellikaan, MA
Met medewerking van ing. P.T. den Hertog, MA

Status: Definitief
Datum: 23-01-2023

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
2	PROJECTGEGEVENS	5
3	OMGEVINGSGESCHIEDENIS	7
4	BOUWGESCHIEDENIS	9
5	BESCHRIJVING	26
6	KARAKTERISTIEK	36
7	WAARDESTELLING	44
8	SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	47
9	BRONNEN	48

1 INLEIDING

Aanleiding

In deze bouwhistorische QuickScan wordt de cultuurhistorische waarde van Bonrepas 13a te Vlist beschreven en gewaardeerd. Aanleiding voor dit rapport is de wens vanuit de opdrachtgever om een of meerdere bijgebouwen op het erf van de boerderij her te bestemmen tot woning. Het huidige bestemmingsplan vereist voor deze wijziging de aanduiding 'karakteristiek'. Bonrepas 13a heeft deze aanduiding op dit moment niet. Het doel van dit rapport is om te onderzoeken of het boerderijencomplex in aanmerking komt om de aanduiding 'karakteristiek' in het bestemmingsplan te verkrijgen.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Na de projectgegevens wordt in hoofdstuk drie de omgevingsgeschiedenis van de boerderij met bijgebouwen besproken. Deze geschiedenis maakt de verschijningsvorm en de locatie van de panden inzichtelijk. In het vierde hoofdstuk wordt de bouwgeschiedenis van de panden besproken, waarbij de focus ligt op de bijgebouwen van de boerderij. In het vijfde hoofdstuk volgt de beschrijving van het exterieur en het interieur van de bijgebouwen, ondersteund met foto's. De materialisering van de panden, de unieke kenmerken en de zichtbare bouwsporen worden per onderdeel genoemd en waar mogelijk gedateerd. In hoofdstuk zes volgt het onderzoek naar de karakteristiek van de boerderij, waarin geconcludeerd wordt of het complex in aanmerking komt voor de aanduiding 'karakteristiek' in het bestemmingsplan. In hoofdstuk 7 volgt ten slotte de waardenstelling waarin de verschillende onderdelen van de boerderij met bijgebouwen worden gewaardeerd. Het rapport sluit af met een samenvatting en aanbevelingen voor nader onderzoek.

Uitvoering

Bureau Helsdingen is een adviesbureau voor monumenten en bouwhistorie, gespecialiseerd in boerderijen. Zij voert dit onderzoek uit in de vorm van een bouwhistorische quickscan met waardenstelling, waarbij geen destructief onderzoek wordt gedaan. De opbouw en de reikwijdte van bouwhistorische rapporten zijn beschreven in de brochure 'Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek'.¹

¹ *Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek*, gezamenlijke uitgave van o.a. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Stichting Bouwhistorie en de Rijksgebouwendienst (Den Haag, 2009). Te raadplegen via: <http://cultureelerfgoed.nl/publicaties/richtlijnen-bouwhistorisch-onderzoek>.

2 PROJECTGEGEVENS

Opdrachtgever : E. Verkerk, Bonrepas 13a, 2855 AA, Vlist
Eigenaar : E. Verkerk

Objectgegevens

Adres : Bonrepas 13a, 2855 AA, Vlist
Gemeente : Krimpenerwaard
Kadastraal adres : VLI00-D-474 / VLI00-D-475
Ligging : Vrijstaand
Status : *Beschermd dorpsgezicht*
Bestemmingsplan : Landelijk gebied (voormalige gemeente Vlist)
Oorspronkelijke bestemming : Herberg en agrarisch
Huidige bestemming : -Wonen
-Dubbelbestemming Archeologie 3
-Dubbelbestemming Cultuurhistorie 1

Bouwjaar : 1910?
Bouwstijl : Traditioneel ambachtelijk

Actuele kaartgegevens/ situering

Topografische ligging van het pand. De stad aan de onderzijde van de kaart is Schoonhoven.

Afbeelding: kadastralekaart.com

Detail van de bovenstaande foto.

Afbeelding: kadastralekaart.com

*Het kadastrale perceel van Bonrepas 13a.
VLI00-D-474.*

Afbeelding: kadastralekaart.com

*Het kadastrale perceel achter Bonrepas 13a,
dat eveneens bij dit onderzoek betrokken
wordt.
VLI00-D-475.*

Afbeelding: kadastralekaart.com

3 OMGEVINGSGESCHIEDENIS

3.1 Krimpenerwaard

Boerderijen in de Krimpenerwaard

De boerderijen in de Krimpenerwaard zijn al aanwezig vanaf de eerste ontginningen in het gebied, zo tussen de 11^e en 13^e eeuw. Deze alleroudste exemplaren zijn niet meer in het landschap aanwezig, omdat ze werden gebouwd van hout, leem en riet. De oudste boerderijen in deze regio stammen uit de late zestiende eeuw. In de negentiende eeuw werden veel oude boerderijen gedeeltelijk of geheel aangepast naar moderne standaarden.²

Kenmerkend voor deze regio is dat de boerderij voornamelijk gericht is op veeteelt en minder op akkerbouw. Bij de veeteelt hoort ook de productie van kaas en boter. Daarnaast werd er in de Krimpenerwaard vanaf ongeveer 1600 veel hennep geproduceerd voor de productie van zeil en touw voor de scheepvaart. Met name langs rivieren vond de hennepproductie plaats. Daarbij behoort een grote veestapel voor de bemesting van het land en een grote schuur ten behoeve van de opslag voor hennep en hooi.³

Typisch voor boerderijen langs de Vlist is dat zij met de voorgevel gericht zijn naar de weg. Veelal worden (lei)lindes aangetroffen voor de voorgevels van de boerderijen om de zon te weren en water op te nemen. Meestal is de tuin vanaf de voorgevel tot aan de weg smal en met grind bedekt. Er worden vrijwel geen tuinen aangetroffen aan de voorzijde van de boerderij. Langs de Vlist is het kenmerkend dat door het gebrek aan ruimte de overtuin (soms een eilandje) aan de overkant van de weg wordt benut voor bijvoorbeeld een moestuin. Dit is het geval bij de boerderijen Bonrepas 13/13a, 14 en West Vlisterdijk 44-45. Ook boenstoepen aan het water kwamen veelvuldig voor en zijn in sommige gevallen nog aanwezig, zoals bijvoorbeeld bij Bonrepas 13/13a. Kenmerkend aan het overdekte spoelhok is dat ze vaak langgerekt zijn en een stookruimte bevatten. De buitenzijde van het hok is regelmatig langs de dakrand versierd met houtsnijwerk.⁴

Bijgebouwen

Op de erven van boerderijen in de Krimpenerwaard komen vele bijgebouwen voor in de vorm van stallen, schuren, wagenschuren, opslagruimtes, zomerhuizen, koetshuizen en hooibergen/schuren. Meestal beschikken ze over een rechthoekige plattegrond met een zadeldak en zijn ze gemaakt van een combinatie van hout en steen. De hooiberg staat meestal direct achter de boerderij.⁵ Dit is tot in ieder geval 1959 ook het geval geweest op het erf van Bonrepas 13/13a.

Op deze foto is het zij aanzicht van Bonrepas 13/13a vanaf het zuiden te zien. De foto is gemaakt in de jaren '50 van de vorige eeuw. Aan de linkerkant bevindt zich de boerderij, aan de rechterkant de schuur. Tussen de boerderij en de schuur is een hooiberg te zien. Dit is kenmerkend voor boerderijen in de Krimpenerwaard.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

² C. van Groningen, *De Krimpenerwaard*, (WBooks: Zwolle), 1995, 332,333.

³ Ibidem, 334.

⁴ Ibidem, 336-338.

⁵ Ibidem, 339.

3.2 *Cultuurhistorisch kader*

De boerderij staat als object niet op zichzelf, maar is een onderdeel van een groter historisch en ruimtelijk geheel, met tal van relaties in de tijd en de ruimte. Cultuurhistorie wordt gezien als het totaal van archeologie, (historisch) landschap en bebouwingsstructuren.

Archeologie

Het gebied waar Bonrepas 13/13a onder valt is in het bestemmingsplan aangeduid met 'waarde – archeologie 3'. Dat betekent dat er een archeologische verwachting aanwezig is die verband houdt met drie landschappelijke eenheden van het holocene rivierenlandschap. In dit geval is de landschappelijke eenheid de oeverwallen van de Vlist. Indien het gebied dat verstoord wordt groter is dan 1000m² en dieper dan 30 cm geldt er een vergunningplicht.⁶

Landschappelijk

Op de cultuurhistorische kaart van de provincie Zuid-Holland wordt Bonrepas 13/13a van hoge landschappelijke waarde geacht, omdat het landschap is ontstaan vanuit veenontginning.⁷

Nederzetting / monumentaal

Bonrepas valt sinds 1987 onder het beschermd dorpsgezicht Vlist. Het doel van de aanwijzing is om 'de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij eventuele ontwikkelingen binnen het gebied'.⁸ De aanwijzing beoogd om ruimtelijke structuren, beeldkwaliteit van de bebouwing en groene open ruimtes te behouden.

Aan Bonrepas is één rijksmonument geregistreerd. Het betreft de Wipwatermolen bij Bonrepas 1 (monumentnummer 37864).⁹

Enkele boerderijen in de omgeving van Bonrepas 13/13a (te weten nrs. 2, 7, 8, 12, 15, 16, 20 en 21) zijn in het bestemmingsplan aangeduid als karakteristiek. Het betreft cultuurhistorisch waardevolle elementen zonder monumentenstatus. Een vergunning is vereist indien sloop aan de orde is. Ook worden er eisen gesteld aan wijzigingen aan de uitwendige hoofdvorm van de bebouwing.¹⁰

⁶ Gemeente Krimpenerwaard, *Bestemmingsplan Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*, vastgesteld 15 december 2015, 104. Geraadpleegd via https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01/t_NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01.pdf.

⁷ Provincie Zuid-Holland, 'Historisch-landschappelijke vlakken' (bijlage bij cultuurhistorische kaart), geraadpleegd via: https://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/2b_historisch_landsch_vlakken.html, 10 januari 2023.

⁸ Gemeente Krimpenerwaard, *Bestemmingsplan Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*, vastgesteld 15 december 2015, 107.

⁹ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 'Molen, Bij Bonrepas 1', 2855 AA te Vlist', <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/37864>, geraadpleegd 10 januari 2023.

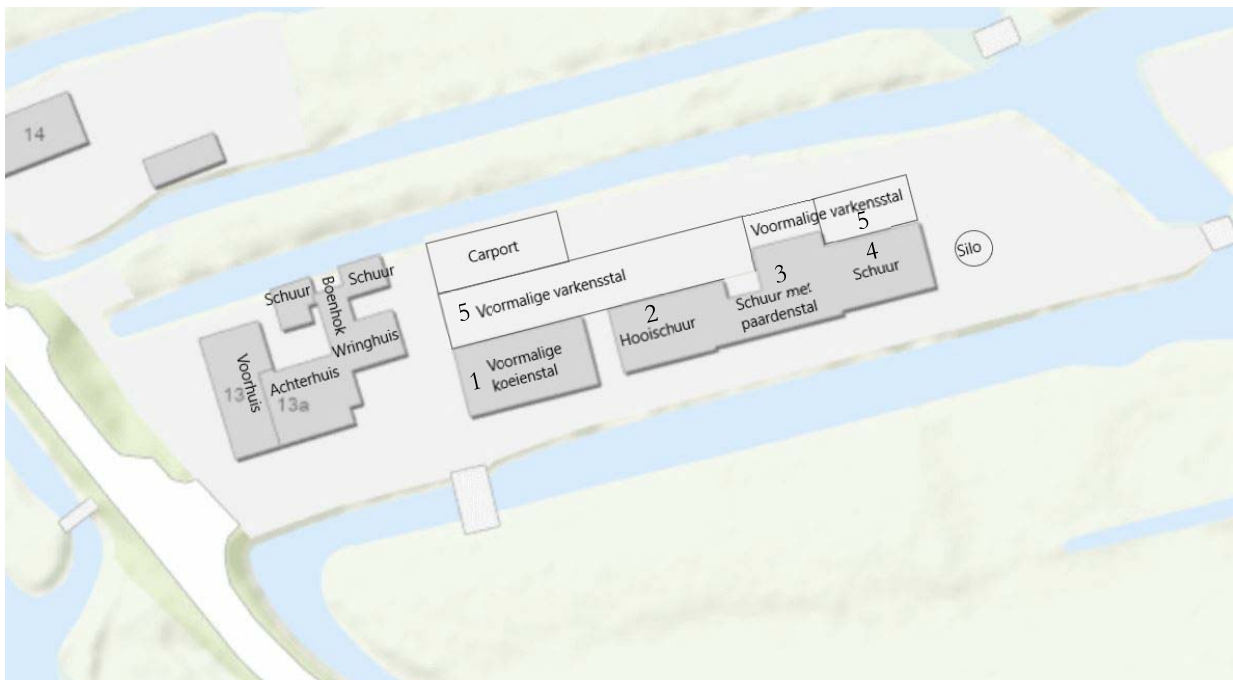
¹⁰ Gemeente Krimpenerwaard, *Bestemmingsplan Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*, vastgesteld 15 december 2015, 108.

4 BOUWGESCHIEDENIS

Het ensemble aan Bonrepas 13/13a is door de jaren heen tot stand gekomen. Om een goed beeld te schetsen van de veranderingen door de jaren heen en de volgorde daarvan wordt in dit hoofdstuk de bouwgeschiedenis van het gehele complex beschreven. Daarbij wordt begonnen bij de vroegst bekende fase (bouwfase 0) en eindigd bij de huidige situatie. Het is belangrijk om op te merken dat het hoofdgebouw voornamelijk van buitenaf is bekeken. Daardoor is het mogelijk dat er in de boerderij bouwsporen aanwezig zijn die wijzen op een oudere bouwfase dan dat van buitenaf zichtbaar is.

In de huidige situatie zijn de volgende gebouwen op het erf aanwezig:

- Boerderij met voor- en achterhuis, wringhuis en boenhok;
- Voormalige koeienstal in gebruik als verblijfsruimte (op de kaart aangeduid als 1. Voormalige koeienstal);
- Schurencomplex met daarin vier schuren die in de loop der jaren met elkaar verbonden zijn (op de kaart aangeduid als 2. hooischuur, 3. schuur met paardenstal, 4. schuur, 5. voormalige varkensstal).

Indeling van het perceel van Bonrepas 13/13a. Bron: Cultuurhistorische Kaart Zuid-Holland/ bewerkt door Bureau Helsdingen.

Bouwfase 0 – achttiende eeuw

Hoewel de boerderij mogelijk ouder is, worden er aan de buitenzijde van de boerderij sporen aangetroffen die wijzen op een achttiende-eeuwse bouwfase. Dit is voornamelijk te zien in de achtergevel van de boerderij. Het metselwerk van deze gevel bestaat uit gele handgevormde IJsselstenen, gemetseld in kruisverband. Voor de hoekoplossing is gebruik gemaakt van een klezoor, een typisch achttiende-eeuwse toepassing.

Op de kadastrale kaart die opgetekend werd tussen 1811 en 1832 is vermoedelijk deze achttiende-eeuwse fase te zien. Opmerkelijk is dat de boerderij in die periode een heel andere vorm had dan in de huidige situatie. Op de kaart is te zien dat de boerderij in die periode een smal voorhuis had met daarachter een breder achterhuis. Aan de achterzijde van het achterhuis bevond zich mogelijk een uitbouw van de stal. Op het erf zijn in deze situatie nog geen bijgebouwen aanwezig, hoewel gebouwen zoals een hooiберг niet altijd op dit type kaarten werden ingetekend. Schuren en stallen, indien gemetseld, doorgaans wel. Om die reden kunnen we stellen dat de bijgebouwen die nu op het erf staan, er in de achttiende eeuw nog niet waren.

Inwoner van het dorp Vlist, Mw. M. Verbeek, heeft onderzoek gedaan naar de bewoningsgeschiedenis van Bonrepas 13. Uit haar onderzoek blijkt dat de functie van het gebouw aan het huidige Bonrepas 13/13a een herberg was. In augustus 1711 werd Sijbrant van Oosten op het erf van de herberg te Bonrepas (in de wandeling genaamd “de hel” neergestoken. Vijf weken later overleed hij. De naam ‘hel van Bonrepas’ komt eveneens voor op een kaart die gemaakt werd rond 1850. Op de kaart is de precieze locatie van het gebouw aangeduid, wat overeenkomt met het huidige nummer 13/13a.

24-9-1711 geschouwd het lijk van sijbrant van oosten (ten zijne huize te bonrepas). A.s. zaterdag 5 weken geleden, werd hij op het erf van de herberg te bonrepas (in de wandeling genaamd "de hel") gekwetst en is gisteren overleden. Heeft een wond in de borst, naast de rechter tepel, welke niet dodelijk was.

Het bericht van de lijkschouwing van Sijbrant van Oosten.

Bron: Lijkschouwingen Schoonhoven 1629-1808 Hogenda. Met dank aan mw. M. Verbeek.

Kaart van rond 1850 waarop Bonrepas 13 te zien is. Het wordt aangeduid als 'huisje genaamd de Hel van Bonrepas'.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, inventarisnr. 0054.1188. Met dank aan mw. Verbeek.

Vanaf 1770 tot heden heeft mw. Verbeek een gedetailleerd overzicht gemaakt van de vroegere bewoners. Aan het einde van de achttiende eeuw werd het huis bewoond door de familie Boere. Jan Boere en Cornelia Ceelen woonden in deze periode in het huis aan Bonrepas 13 (destijds nr. 6). Ook hun zoon Leendert, die bouwman (landbouwer) van beroep was, woonde hier tot aan zijn overlijden op 72-jarige leeftijd in 1822.¹¹

De kadastrale minuut die opgetekend werd tussen 1811 en 1832. Daarop is te zien dat het voorhuis smaller was dan het achterhuis, en dat er achter het achterhuis nog een aanbouw aanwezig was. Mogelijk was dit een uitbreiding van de stal.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Vlist, Zuid Holland, sectie C, blad 01, documentnummer: MIN08216C01.

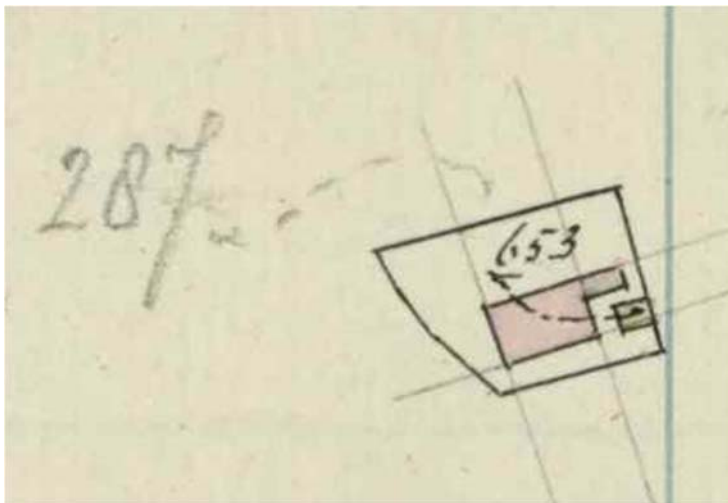
¹¹ Mw. M. Verbeek, ongepubliceerd genealogisch onderzoek.

De gemetselde achtergevel van de boerderij is wat betreft het exterieur het oudste aangetroffen bouwdeel.

Bouwfase 1 – negentiende eeuw

In de negentiende eeuw heeft er een grote bouwfase plaatsgevonden op Bonrepas 13. De kadastrale kaart van halverwege de 19^e-eeuw toont aan dat de boerderij een andere vorm heeft gekregen, die veel meer lijkt op de huidige situatie van het gebouw. Vermoedelijk werd de rechter zijgevel van het voorhuis uitgebouwd en daarmee gelijk getrokken met de zijgevel van het achterhuis. In de schuur achter de boerderij is een bord aangetroffen met daarop 'ANNO 1835'. Wellicht verwijst dit jaartal naar het gereedkomen van de verbouwing in de eerste helft van de negentiende-eeuw. Er werd in deze periode één bijgebouw achter de boerderij geplaatst. Op basis van historische foto's kunnen we stellen dat dit een hooiberg is geweest die er tot 1959 heeft gestaan.

De bouwvolumes op het perceel van Bonrepas 13/13a zoals opgetekend tussen 1832 en 1893. De kaart is helaas niet gedateerd, maar aan de perceelnummers is te zien dat dit de eerste bouwfase na de kadastrale minuut uit 1811-1832 is.

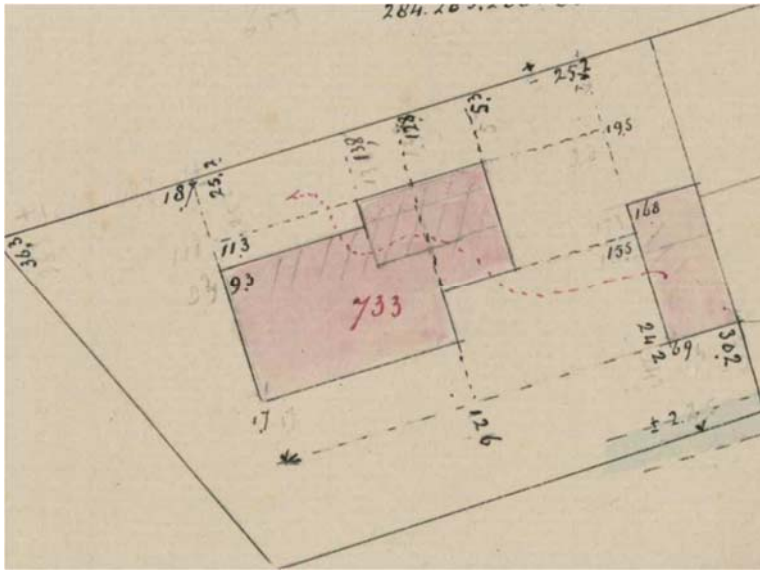
Achter de boerderij staat in deze periode één vierkant bijgebouw: de hooiberg.

Bron: Archiefvriener Kadaster, Hulpkaart VLI00, C, 1.

Op een tekening uit 1893 wordt de hooiberg niet meer getekend, maar is dan nog wel aanwezig. Ook is te zien dat het perceel groter is geworden, waardoor er ruimte is ontstaan achter de boerderij. Daar is rond 1893 een rechthoekig bijgebouw verschenen. Dit betreft een gedeelte van de huidige stal (1. Voormalige koeienstal) die later is vergroot en weer later tot verblijfsruimte is verbouwd. Hoewel de stal in de twintigste eeuw verbouwd is, is er nog veel van de negentiende-eeuwse fase zichtbaar. De voorgevel van de stal laat zien dat er van oorsprong aan weerszijden een staldeur/mestdeur heeft gezeten. Aan de linkerzijde is deze deur dichtgemetseld, aan de rechterzijde is op deze plek nu de voordeur naar de verblijfsruimte gevestigd. In de rechter zijgevel van de voormalige stal is te zien dat er zowel op de begane grond als op de verdieping een getoogde gevelopening heeft gezeten. Op de eerste verdieping is de oorspronkelijke opening nog aanwezig, hoewel het kozijn is vervangen. Op de begane grond is de opening dichtgemetseld.

Ook in het interieur van de stal zijn diverse negentiende-eeuwse kenmerken terug te zien. Bijvoorbeeld de grenenhouten gebinten waarop nog smeedijzeren stangen en ringen aanwezig zijn die wijzen op de functionaliteit van het gebouw als koeienstal. Op de verdieping is te zien dat de stal een schenkelspant bevat. Dit type spanten komen vanaf de zestiende eeuw voor, en kennen specifiek in de tweede helft van de negentiende eeuw een opleving.¹²

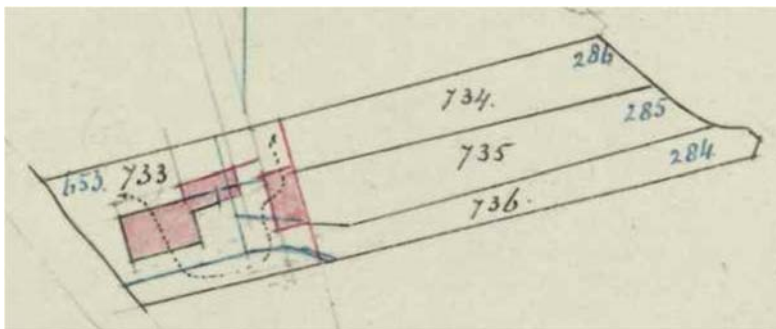
Ook toont de kaart aan dat de boerderij aan de achterzijde werd verbouwd. Daarbij werd de voormalige uitbouw aan de achterzijde vergroot. Deze vergroting betreft het in de huidige situatie aanwezige wringhuis. Het werd gebruikt voor de productie van kaas. Het is door deze verbouwing aannemelijk dat de voormalige uitbouw in gebruik was als uitbreiding van de stal in het achterhuis. Mogelijk was deze te klein geworden, waardoor er een nieuwe stal op het perceel werd gebouwd. Meer vee vroeg eveneens om een grotere productieruimte voor het maken van kaas die werd gebouwd in de vorm van het wringhuis.

De kadastrale veldwerkk kaart uit 1893, waarop te zien is dat het perceel richting de achterzijde toe is vergroot. Achter de boerderij is een rechthoekig volume verschenen. Het betreft een gedeelte van de voormalige koeienstal.

Daarnaast is te zien dat het achterhuis van de boerderij ingrijpend is gewijzigd.

Bron: Archiefviewer Kadaster, Veldwerkk kaart 1893, VLI00, C, archiefnummer 7.

De bijbehorende hulpkaart uit 1893 laat zowel het oude (zwarte lijnen) als het nieuwe volume (rode lijnen) van de boerderij goed zien.

Bron: Archiefviewer Kadaster, Hulpkaart 1893, VLI00, C, archiefnummer 31.

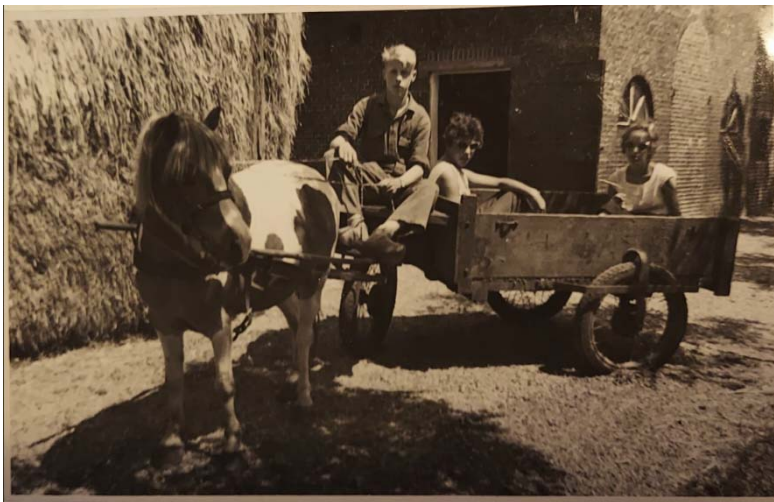
Vanaf ongeveer 1822 werd de boerderij verhuurd aan het gezin van Teunis Haaksman en Willemijntje Bedelvoet. Zij hadden samen vier kinderen. In 1830 kwamen Dirk de Pater en Barbera van Renswoude in het huis wonen. Deze familie heeft er tot 1883 gewoond.

Vanaf 1883 tot 1899 bewoonde Jan de Vries de boerderij. Hij is dus onder andere verantwoordelijk geweest voor de bouw van de schuur rond 1893.

¹² H. Janse, *Houten kappen in Nederland 1000-1940*, (Delftse Universitair Pers: Delft), 1989, 308-313.

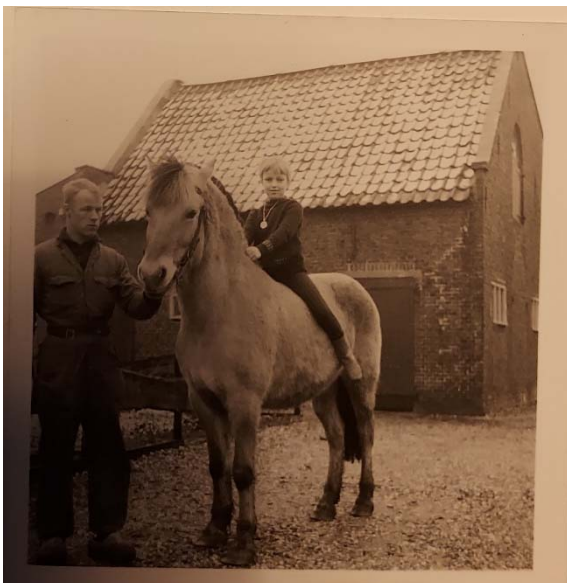

Aan de voorgevel van de schuur die het dichtst bij het woonhuis staat, is te zien dat deze vroeger als stal in gebruik was. Aan de linkerkant van de gevel is een dichtgemetselde opening te zien die in het verleden dienst heeft gedaan als stal/mestdeur (rode pijl).

Op deze foto uit 1959 is de oude zijgevel van de schuur te zien. Achter de kar zijn de halfronde gietijzeren stalramen aanwezig, evenals de toen al dichtgemetselde getoogde opening.

Bron: familiearchief mv. Van Herk.

Op deze foto van na 1959 is het schuurgebouw te zien. Achter het paard is één van de mestdeuren te zien, de andere bevindt zich achter de man op de foto. Ook valt op dat de nu aanwezige dakkapel in deze situatie nog niet gemaakt is.

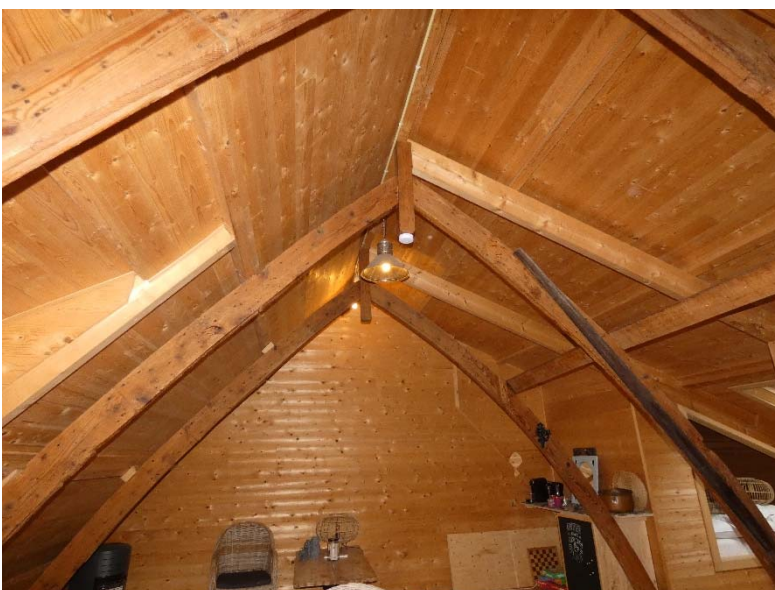
Bron: familiearchief mv. Van Herk.

Aan de rechterzijgevel van deze schuur is het oorspronkelijke rechthoekige volume nog terug te zien (rode lijn). Later is de schuur richting de achterzijde van het perceel uitgebreid. Onder het getoogde raam op de verdieping is een voormalige getoogde doorgang naar de stal geweest (rode pijl).

Gebint op de begane grond, waarop een smeedijzeren stang aanwezig is waar koeien aan vastgebonden waren.

De schenkelkap/philibertspant op de eerste verdieping.

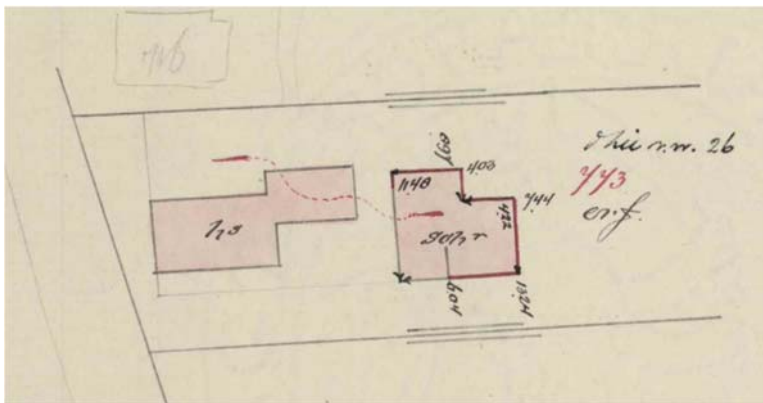

Bord dat is aangetroffen op de boerderij. Het is niet duidelijk waar het jaartal naar verwijst. Het stamt uit de tijd dat Dirk de Pater en Zwaantje van Renswoude op de boerderij woonden. Mogelijk is het bord gemaakt ter voltooiing van een grote verbouwing van de boerderij.

Bron: mw. Verbeek.

Bouwfase 2 – eerste helft twintigste eeuw

Vanaf 1899 werd de boerderij bewoond door Arie Schep en Neeltje Verweij met hun vijf kinderen. In de eerste helft van de twintigste eeuw werd de stal achter de boerderij vergroot. Dat is goed te zien op een kadastrale kaart uit 1923. De stal werd uitgebouwd richting de noord- en oostzijde van het perceel. Deze uitbreiding is aan voorgevel en rechter zijgevel goed terug te zien. Arie Schep overleed al in 1915. Zijn weduwe Neeltje vroeg in 1920 de vergunning aan voor 'het aan bouwen eener aflat aan een bestaande schuur, van steen gebouwd'.¹³ Neeltje overleed in 1936 op 81-jarige leeftijd. Haar kinderen Jacob, Rijk en Lena hebben samen met hun moeder na het overlijden van hun vader de boerderij voortgezet. Jacob en Rijk zijn ongehuwd gebleven. Na hun overlijden runde Lena de boerderij alleen. Volgens mw. M. Verbeek kreeg zij hulp bij het verzorgen van de varkens van buurman Adam de Jong.¹⁴

Op deze kadastrale kaart uit 1923 is te zien dat de stal richting de noord- en oostzijde werd vergroot. De rode lijn betreft de nieuwe gevels.

Bron: Archiefviewer Kadaster, Veldwerkkkaart 1923, VLI00, C, archiefnummer 22.

¹³ Streekarchief Midden-Holland, documentnr. 1400.360, *het verbouwen van een schuur, 1920*.

¹⁴ Mw. M. Verbeek, ongepubliceerd genealogisch onderzoek.

De betonnen stalramen die in de rechter zijgevel aanwezig zijn, zijn een latere toevoeging. Dat is te zien aan de niet doorlopende rollagen (pijl). Op deze plek hebben in het verleden halfronde gietijzeren stalramen gezeten.

De bekleding van de huidige zijaanbouw is vernieuwd, maar heeft nog wel het oppervlak zoals dat aan het begin van de negentiende eeuw gemaakt is.

Deze foto stamt uit de tweede helft van de twintigste eeuw en laat de uitbouw naast de schuur goed zien. Opvallend is dat deze in die periode geheel van steen was gemaakt. In de huidige situatie bestaat de uitbouw van de schuur grotendeels uit houten delen. De betonnen stalramen zijn hergebruikt.

In deze periode is de dakkapel nog niet aanwezig, die is later toegevoegd.

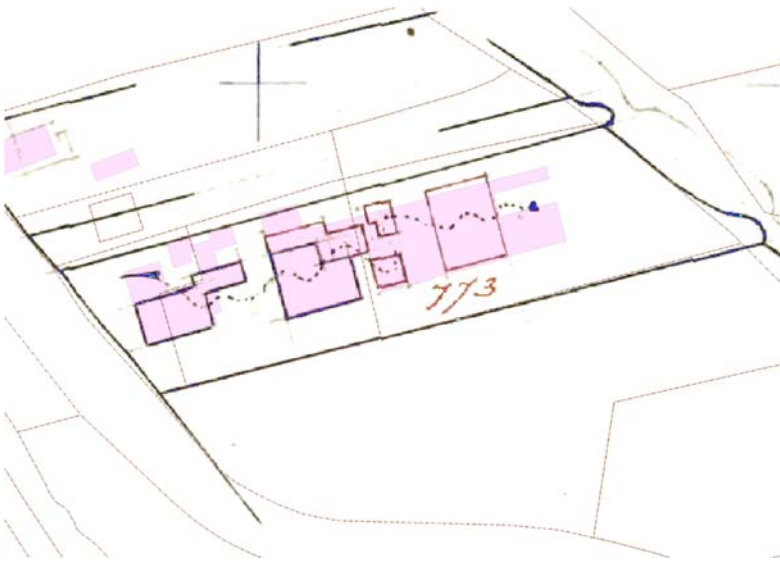
Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Ongeveer 10 jaar later, in 1934, vindt er nogmaals een uitbreiding plaats van de eerste schuur. Daarnaast worden er richting de achterzijde van het perceel meerdere bijgebouwen geplaatst. De kadastrale tekeningen uit dat jaar duiden erop dat alle bijgebouwen als schuur of stal werd gebruikt. Twee schuren aan de achterzijde van het perceel zijn in de huidige situatie nog altijd aanwezig, het ensemble van schuren/stallen is door de jaren heen echter wat aan elkaar gegroeid, waardoor individuele gebouwen niet meer als zodanig herkenbaar zijn. In het interieur zijn sommige delen nog wel als individueel onderdeel herkenbaar.

Op deze kaart uit 1934 is goed te zien hoe er verschillende bijgebouwen werden geplaatst achter de boerderij. De al bestaande schuur (zwart omlijnd) werd in deze fase geïntegreerd in de nieuwe bijgebouwen.

Bron: Archiefviewer Kadaster, Hulpkaart 1934, VLI00, C, archiefnummer 55.

Projectie van bovenstaande kaart op een kaart van de huidige situatie. De roze omtrekken zijn de huidige bouwoppervlakten op het perceel. Zoals te zien is zijn diverse schuren (2. Hooischuur en 3. Schuur met paardenstal) geïntegreerd in het huidige complex.

Bron: Archiefviewer Kadaster, Hulpkaart 1934, VLI00, C, archiefnummer 55/ Cultuurhistorische Kaart Provincie Zuid Holland/ bewerkt door Bureau Helsdingen.

Op de plek van deze hooischuur (2. Hooischuur) stond in 1934 een kleinere schuur. De huidige schuur werd in fases tussen 1934 en 1971 (dan is de schuur aanwezig op een foto) gebouwd.

In de schuur zijn in ieder geval twee roedes (rode pijlen) van de oude hooiberg geïntegreerd. Dat wijst erop dat er na 1959 een grote verbouwing van de schuur heeft plaatsgevonden.

Op deze foto uit de jaren '50 van de vorige eeuw is één van de hooibergroedes goed te zien.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

De gemetselde schuur waarin zich de paardenstal bevindt (3. Schuur met paardenstal). Deze schuur is op de kaart op de vorige pagina rood omcirkeld. Het achterste, houten gedeelte van de schuur is later aangebouwd.

De rechter zijgevel van de bijgebouwen op een foto uit 1971. In deze periode zijn ze al niet meer als individuele gebouwen herkenbaar. Ter hoogte van de pijl bevindt zich de paardenstal. In de huidige situatie is de houten gevel vervangen door metselwerk. Ook de dakkapel is vernieuwd.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Het interieur van één van de paardenstallen.

Bouwfase 3 – tweede helft twintigste eeuw

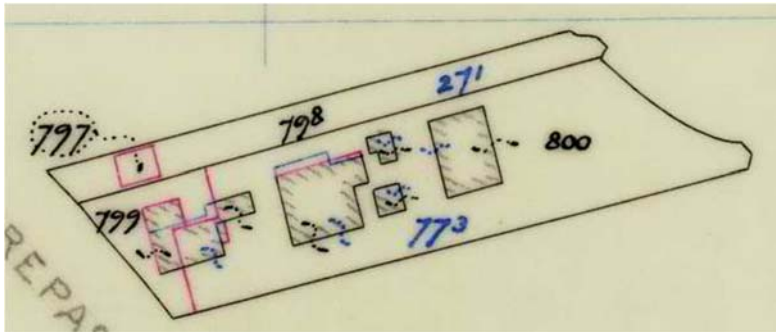
De tweede helft van de twintigste eeuw stond in het teken van de splitsing van het hoofdgebouw en de samengroei van de al op het erf aanwezige bijgebouwen. De kadastrale kaarten van de bijgebouwen zijn vanaf deze fase minder betrouwbaar, omdat het erop lijkt dat de kaart uit 1934 steeds werd hergebruikt. Door middel van historische foto's is echter duidelijk dat de bijgebouwen er in de tweede helft van de twintigste eeuw al anders uitzagen dan in 1934.

Op een kadastrale kaart uit 1966 en 1968 is te zien hoe in de boerderij het voorhuis van het achterhuis werd gescheiden. De vergunning en de werkzaamheden vonden echter al in de jaren '50 van de vorige eeuw plaats. Aannemer C. van Duuren uit Polsbroek vroeg op 1 juni 1954 namens familie Schep (dochter Lena) een vergunning aan tot het 'veranderen' en 'uitbreiden' van een boerderij aan Bonrepas 13. Lena Schep woonde na de splitsing in het voorhuis, Nico van Herk en Neeltje Deelen met hun gezin woonden in het achterhuis en hadden op de achterzijde van het perceel hun boerenbedrijf.¹⁵

Op de vergunningstekeningen is te zien dat de aannemer de voorgevel van de boerderij naar de linkerzijde (noordzijde) wil uitbreiden, zodat er een krukhuis boerderij ontstaat. Daarbij wordt de gehele voorgevel

¹⁵ Mw. M. Verbeek, ongepubliceerd genealogisch onderzoek.

inclusief vensters en deuren vervangen. In de rechter zijgevel (zuidzijde) wordt er een extra venster toegevoegd voor de woning in het voorhuis. In de linker zijgevel (noordzijde) verdwijnt een kelderraam op de plek waar de kruk van de boerderij wordt uitgebouwd. De achtergevel (oostzijde) blijft als bestaand, met uitzondering van de nieuwgebouwde aanbouw, waarin een deur en twee kleine vensters worden gemaakt.

Op deze kadastrale hulpkaart uit 1968 is te zien hoe de boerderij in twee woningen werd gesplitst (de rode lijnen zijn nieuwe grenzen). De kavel krijgt in deze periode de begrenzing die er nog altijd is. Aan de achterkant van de boerderij wordt in deze tijd de éénlaagse uitbouw gebouwd.

Bron: Archiefvriener Kadaster, Hulpkaart 1968, VLI00, C, archiefnummer 63.

De voormalige voorgevel van de boerderij. Op deze tekening is te zien dat de voorgevel op de begane grond drie schuifvensters met luiken had. Op de bovenverdieping waren twee kleine vierkante vensters aanwezig.

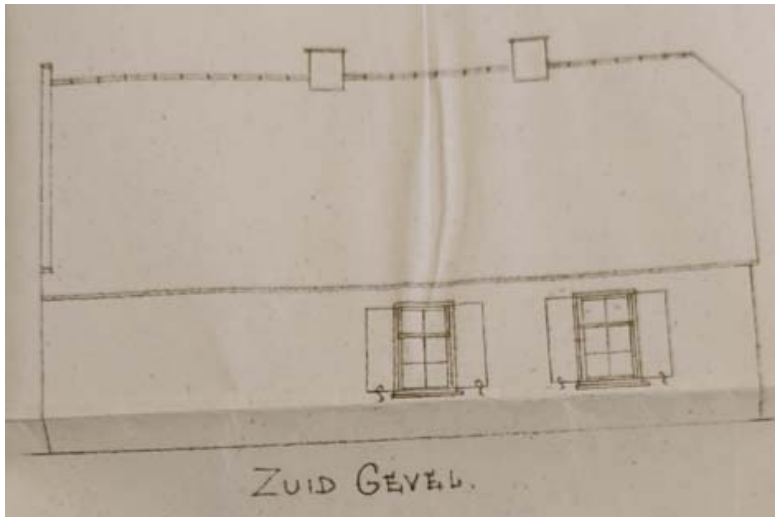
Het bouwvolume aan de linkerzijde van de voorgevel is het boenhok met wringhuis.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

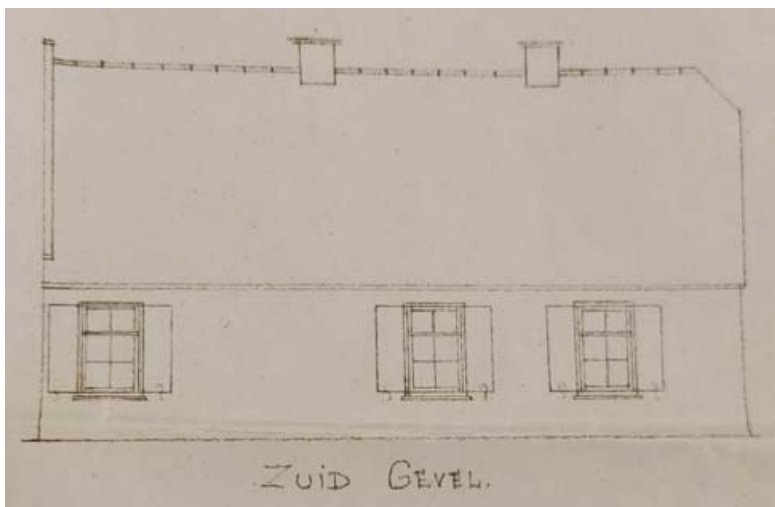
De in 1954 ingediende tekening laat de vergunde situatie zien van de verbouwing in die tijd. De twee vensters op de verdieping zijn in de huidige situatie niet uitgevoerd zoals op de tekening weergegeven. In werkelijkheid zijn ze langwerpiger uitgevoerd.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

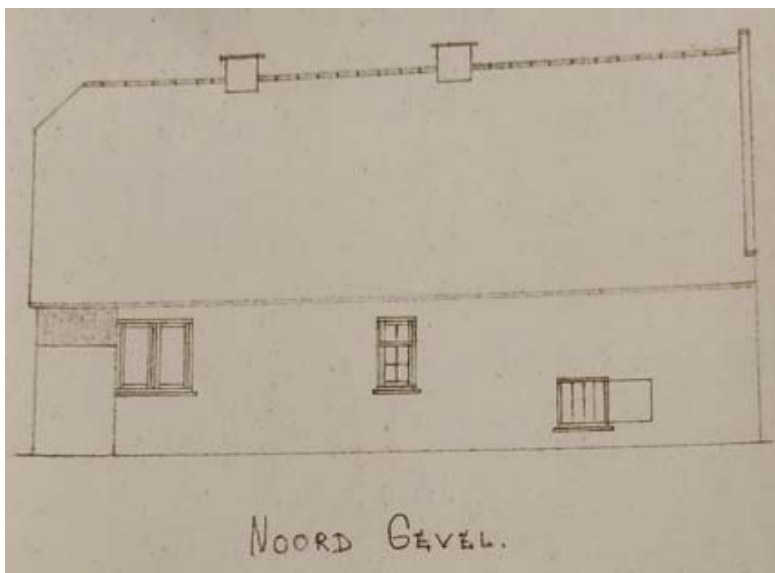
De rechter zijgevel van de boerderij voor de verbouwing in de jaren '50. Ook in deze gevel zijn twee schuifvensters met luiken aanwezig.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

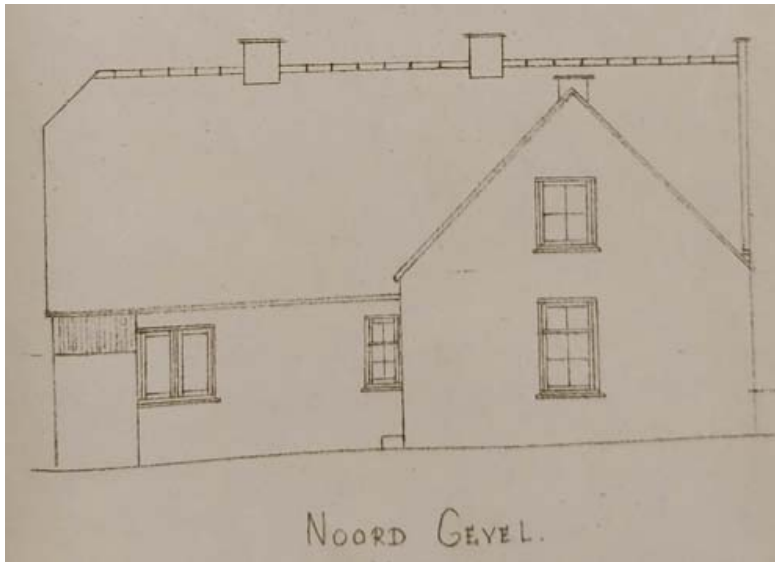
In de gewijzigde situatie werd er één venster bijgeplaatst in de rechter zijgevel. In de huidige situatie zijn dit vensters zonder luiken en roedeverdeling.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

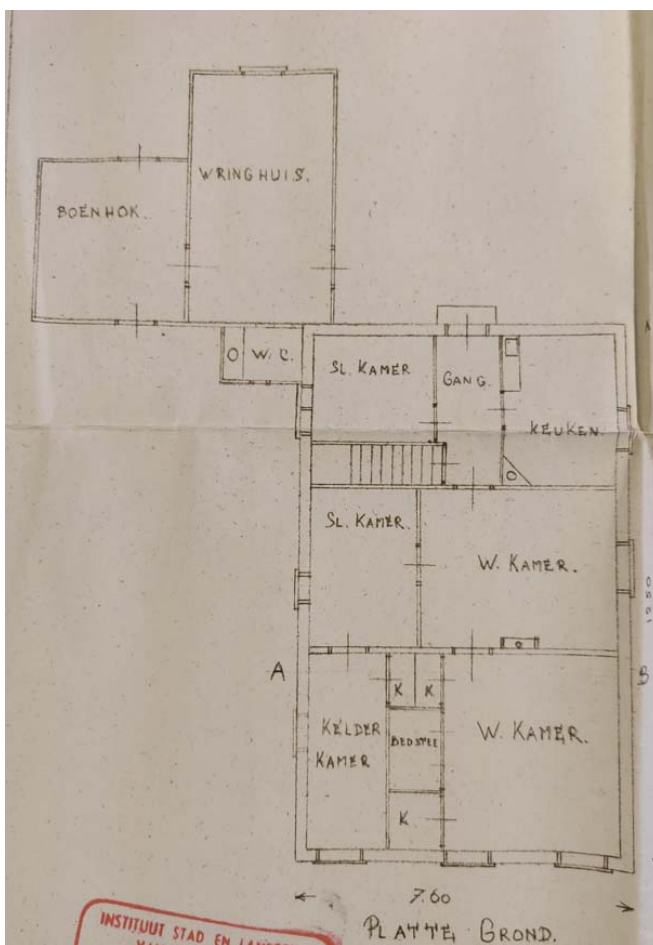
De linkerzijgevel had in de situatie voor 1954 een aantal vensters, waaronder één keldervenster.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

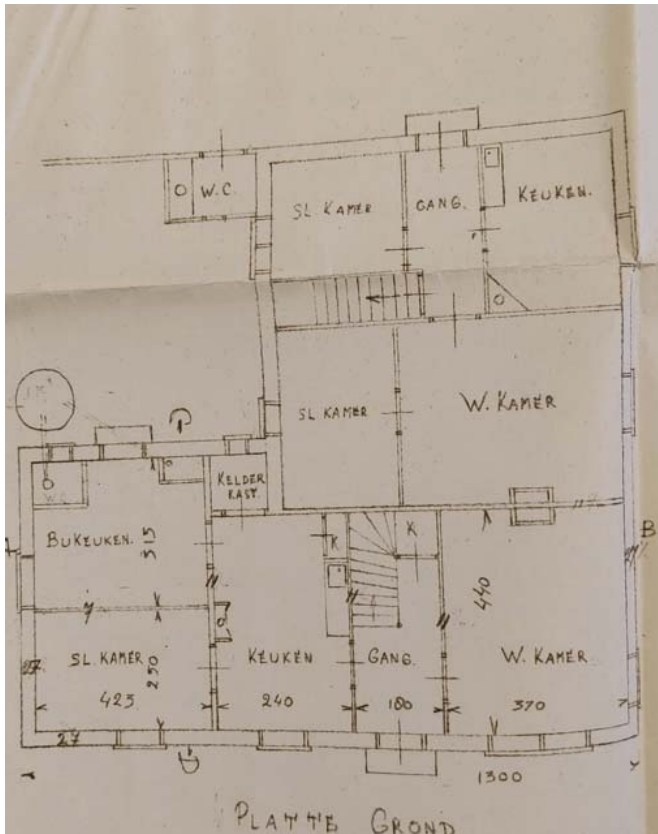
Na de verbouwing is het keldervenster verdwenen, omdat hier de kruk van de boerderij tegenaan werd gebouwd.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

De plattegrond van de bestaande situatie in 1954. De hoofdingang van de boerderij bevond zich aan de achterzijde. Daar was ook het wringhuis en boenhok. In de noord/westhoek bevond zich de kelderkamer, waar de kaas werd gemaakt. Aan de voorzijde van de boerderij was de bedstede gesitueerd.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

In de plattegrond van de situatie na 1954 is te zien dat alleen de indeling van het achterhuis nog nagenoeg gelijk is gebleven. Om een tweede woning te kunnen realiseren werd de boerderij richting het noorden met een kruk uitgebreid en kwam er een entree met gang achter de voorgevel waar van oorsprong geen hoofdentree aanwezig was.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.32, veranderen van bestaande boerderij, 1954.

Deze foto is gemaakt vóór de verbouwing rond 1954. De voorgevel is hier in de oude situatie te zien, waarbij er zich drie vensters met luiken op de begane grond bevinden.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Na de verbouwing zag de voorgevel eruit zoals op deze foto. Dat wijst erop dat de kleine getekende vierkante vensters op de verbouwtekening nooit zijn gerealiseerd en anders zijn uitgevoerd dan oorspronkelijk het plan was.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Aan de achterzijde werd in deze tijd een éénlaagse aanbouw geplaatst. Deze is na 1975 bekleed met houten delen.

Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Op deze foto zijn de oude vensters met luiken in de rechterzijgevel nog goed te zien. Na de verbouwing rond 1954 werd er eenzelfde soort raam in deze gevel bijgeplaatst. Deze foto is vermoedelijk na de verbouwing genomen.

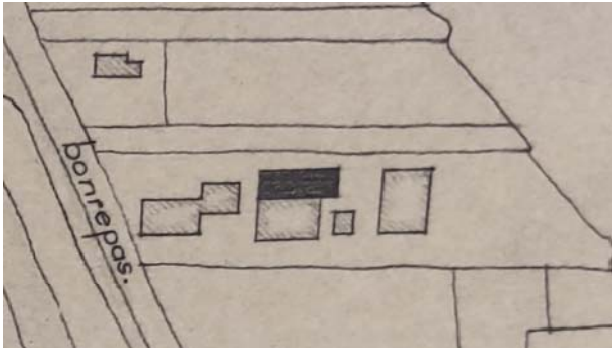
Bron: familiearchief mw. Van Herk.

Na 1954 hebben er nog verschillende wijzigingen plaatsgevonden die van meer of mindere mate invloed hebben gehad op het ensemble van de boerderij met haar bijgebouwen.

Zo werd er in 1969 een varkensschuur (4. Voormalige varkensstal) gebouwd tegen de linkerzijgevel van de schuur die het dichtst bij de boerderij staat. In deze periode bestaat het achtererf van de boerderij nog steeds uit diverse losse bijgebouwen. Na 1969 is de varkensstal richting de achterzijde toe uitgebreid, vermoedelijk zijn de losse bijgebouwen in deze periode met elkaar verbonden.

Lena Schep woonde in het voorhuis totdat ze in 1979 naar Schoonhoven verhuisde. Het voorhuis werd toen gekocht door de huidige bewoners.¹⁶

¹⁶ Mw. M. Verbeek, ongepubliceerd genealogisch onderzoek.

Bij de vergunningstekening uit 1967 is de te bouwen varkensstal (zwarte rechthoek) ingetekend. Te zien is dat de bijgebouwen nog los van elkaar staan.

Bron: Streekarchief Midden-Holland, documentnummer 1400.33, bouwen van een varkensschuur, 1967.

Linker zijgevel van het restant van de varkensstal. Op deze foto is te zien dat de stal in drie fases is opgebouwd. De eerste bouwfase bevindt zich aan de rechterzijde van de foto. De tweede fase heeft dezelfde lengte als de hoge schuur. De derde fase is het gedeelte van de stal dat zich geheel aan de achterzijde bevindt.

5 BESCHRIJVING

5.1 Hoofdopzet

De boerderij aan Bonrepas 13/13a is gesitueerd met de voorgevel naar de weg. Langs deze weg stroomt het riviertje de Vlist. De krukhuis boerderij bestaat in hoofdvorm uit het voorhuis, achterhuis en een aangebouwd wringhuis met boenhok. Achter de boerderij zijn op het erf enkele bijgebouwen aanwezig. Het betreft een voormalige stal (schuur 1) omgebouwd tot verblijfsruimte, en een schurencomplex bestaande uit diverse voormalige functies (opslag, paardenstal, varkensstal), en daarachter een silo.

Exterieur

Boerderij

Voorgevel

De voorgevel van de boerderij grenst aan de straat Bonrepas. Het betreft een brede tuitgevel met aan de linkerzijde een lagere uitbouw, de kruk. De gehele gevel bestaat uit geel metselwerk in halfsteens verband. Op de begane grond is in het midden de hoofdingang aanwezig met aan weerszijden vensters. Op de eerste verdieping zijn twee vensters aanwezig.

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel van de boerderij beschikt over drie vensters. De gevel is gemetseld en afgewerkt met een witte stuc laag met zwarte plint.

Achter de boerderij bevindt zich het wringhuis van één bouwlaag. De rechter zijgevel daarvan is gemetseld in kruisverband met gele IJsselstenen en heeft een zwart gestucte plint. De voegen zijn vervangen. Er bevindt zich een gietijzeren stalraam in dit deel van de gevel.

Achtergevel

De achtergevel van de boerderij bestaat uit een begane grond en een eerste verdieping onder het dak dat aan deze zijde een wolfseinde heeft. De gevel bestaat voor het grootste deel uit metselwerk van gele IJsselstenen, gemetseld in kruisverband. Op de begane grond bevindt zich een met hout beklede uitbouw, waarin zich de toegang tot de woning bevindt. Links van de uitbouw is een venster aanwezig. Op de uitbouw is een balkon gemaakt met balkonhek.

De achterzijde van het wringhuis bestaat uit gele IJsselstenen en is gemetseld in kruisverband. De gevel bevat een zwart gestucte plint. Ter hoogte van de begane grond is een rechthoekig venster aanwezig. Op de verdieping bevindt zich een klein venster waarboven siermetselwerk aanwezig is.

Linker zijgevel

De linker zijgevel van de boerderij bestaat uit de uitgebouwde kruk met daarachter het achterhuis. De kruk bestaat uit hetzelfde metselwerk als de voorgevel. Op de begane grond is één venster aanwezig. Op de eerste verdieping twee. Het metselwerk van het achterhuis bestaat uit gele IJsselstenen in kruisverband. Er zijn in deze gevel verschillende dichtgemetselde openingen aanwezig.

Aan het water is de zijgevel van het boenhok aanwezig. Dit geveltje bestaat voor een gedeelte uit metselwerk dat ingevuld is met houten delen. De houten delen kunnen als luik worden verwijderd zodat er een opening aan het water ontstaat. Het overstek van het dak is versierd met gelobd snijwerk. De rest van het boenhok bestaat uit gemetselde gevels.

De zijgevel van het wringhuis bestaat ook uit geel metselwerk van IJsselstenen. Er zijn diverse dichtzettingen in waar te nemen. In de huidige situatie is een houten schuur gebouwd tegen het wringhuis en het boenhok aan.

Dak

Het dak van de krukhuisboerderij bestaat uit twee zadeldaken die met riet zijn gedekt. Aan de achterzijde heeft het dak een wolfseinde.

Voorgevel van de boerderij.

Rechter zijgevel van de boerderij.

Achterzijde van de boerderij waarop de uitbouw aan de achterzijde goed zichtbaar is, evenals de rechter zijgevel van het wringhuis.

Zicht op de achterzijde van de boerderij met op de voorgrond een fietsenschuurtje.

Naast het fietsenschuurtje bevindt zich het boenhok.

Het boenhok heeft een met snijwerk versierde dakrand. Deze versiering is kenmerkend voor de Lopiker- en Krimpenervaard.

Schuur 1

Voorgevel

De voorgevel van schuur 1 bestaat uit een begane grond met daarboven een zolder. Aan de linkerzijde is een houten uitbouw aanwezig. Links van deze uitbouw staat een houten overkapping. Het metselwerk van de schuur bestaat uit rode baksteen gemetseld in kruisverband. Op veel plekken zijn de originele kalkvoegen nog aanwezig. Aan de rechterzijde van de gevel bevindt zich de ingang. Aan de linkerzijde is een betonnen stalraam met ventilatiesleuf aanwezig. Ook zijn er twee gietijzeren ventilatieroosters geplaatst in de gevel. Boven de ventilatieroosters bevindt zich een dakkapel die de dakgoot doorbreekt.

De uitbouw aan de linkerzijde van de schuur betreft de voormalige varkensschuur. De gevel bestaat uit houten delen met een gemetselde plint. In de gevel is een deur en een betonnen stalvenster aanwezig.

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel is asymmetrisch. Het dak loopt aan de rechterzijde lager af dan aan de linkerzijde. De in rode baksteen gemetselde gevel bestaat uit twee bouwfases. Op de begane grond zijn vier betonnen stalvensters aanwezig. Ook zijn er enkele dichtzettingen waar te nemen. Op de zolderverdieping is een getoogd venster aanwezig.

Achtergevel

De achtergevel van de schuur is eveneens gemetseld in rode baksteen en bevat drie grote vensters over de gehele verdiepingshoogte. Ook is er een gietijzeren stalraam aanwezig. Mogelijk is deze later toegevoegd.

Linker zijgevel

Tegen de linker zijgevel aan is de varkensschuur gebouwd, waardoor deze niet in zijn geheel te zien is. De gevel bevat geen gevelopeningen en bestaat uit hetzelfde metselwerk als de voor en zijgevel van het gebouw. Ook in deze gevel is goed te zien dat de schuur twee bouwfases bevat.

Dak

Het dak van deze schuur betreft een asymmetrisch zadeldak. Aan de kortste zijde is deze gedekt met rode pannen, aan de lange zijde met zwarte.

Voorzijde van de 19^e-eeuwse schuur.

Aan de linkerzijde bevindt zich een houten uitbouw die van oorsprong gemetseld is geweest.

Rechter zijgevel van de schuur die rond 1926 richting de achterzijde werd verlengd.

De verlenging is nog goed zichtbaar in het metselwerk.

Achterzijde van de schuur.

De rechter zijgevel is maar voor een klein gedeelte zichtbaar. Ook hier is in het metselwerk de uitbreiding goed terug te zien.

Schurencomplex

Voorgevel

De voorgevel van het schurencomplex bestaat uit zwart geteerde houten delen. Het bestaat uit een begane grond en zolder. Ter hoogte van de begane grond is in het midden een deur aanwezig. Ter hoogte van de zolderverdieping een luik.

Rechter zijgevel

De rechterzijgevel van het schurencomplex bestaat uit verschillende bouwdelen, omdat deze schuur door de loop der jaren aan elkaar vast is gegroeid. Vanaf de voorgevel bestaat het eerste bouwdeel uit dezelfde houten delen als de voorgevel. Op de begane grond is aan de rechterzijde een deur aanwezig, met aan de rechterzijde daarvan een opening in de gevel op de begane grond, die leidt tot een gang tussen de bouwdelen. Ter hoogte van de verdieping zijn vier luiken in de gevel gevestigd. Rechts van dit bouwdeel, na de doorgang op de begane grond, begint een gemetseld geveldeel.

In het gemetselde deel van de schuur bevinden zich de voormalige paardenstal en een opslagruimte. Op de plek van de paardenstal is een betonnen stalraampje aanwezig en een tweedelige staldeur. Aan de rechterzijde van dit schuurdeel is een dubbele deur aanwezig met aan weerszijden een betonnen stalraampje. Boven de dubbele deur zit een rails die erop wijst dat hier vroeger een houten schuifdeur heeft gezeten. Ter hoogte van de zolderverdieping is een houten dakkapel geplaatst.

Rechts van het gemetselde deel is een houten schuur aanwezig die qua rooilijn iets naar achteren verspringt. De schuur bestaat uit horizontale houten delen en heeft in het midden twee verdiepingshoge dubbele openslaande deuren. Rechts daarvan is een gewone houten deur aanwezig.

Achtergevel

De achtergevel van het schurencomplex bestaat uit een houten gevel met iets uit het midden een tweedelige houten staldeur met erboven een klein venster.

Linker zijgevel

De linker zijgevel van de hoge houten schuur bestaat eveneens uit horizontale zwart geteerde planken. Aan deze zijde is de schuur richting de noordzijde uitgebouwd. Dat is nu goed te zien omdat het dak van de voormalige varkensschuur is verwijderd.

De schuur hierachter betreft het deel dat aan de rechterzijde een gemetselde gevel heeft. Sinds de bouw van deze schuur in de eerste helft van de twintigste eeuw heeft deze het huidige oppervlak. In de huidige situatie bestaat de linker zijgevel alleen nog uit een lage opbouw van betonstenen met erboven op sommige delen enkele horizontale planken.

De linker zijgevel van het achterste schuurdeel bestaat net als de rechter zijgevel uit horizontale houten planken. In de jaren '60 van de twintigste eeuw is dit deel van de schuur naar de noordzijde toe uitgebouwd, zodat er één lange varkensschuur tegenaan gebouwd kon worden. Een klein deel van deze zijgevel, bestaande uit betonstenen met erboven horizontale planken, staat nog overeind.

Dak

De zadeldaken van het schurencomplex bestaan voor het grootste deel uit golfplaten met uitzondering van het dak boven het gemetselde schuurdeel. Dit is bekleed met zwarte pannen.

Voorgevel van het schurencomplex. Aan de voorzijde van het complex staat een hoge houten schuur.

Nieuw aangebouwde overkapping. Van oorsprong eindigde de schuur aan de linkerzijde van de foto.

Gemetseld schuurdeel waarin zich een paardenstal bevindt.

Achter het gemetselde deel bevindt zich een laag, houten schuurdeel.

Achterzijde van het schurencomplex.

Tegen de linker zijgevel van het schurencomplex werd in de jaren '60 een varkensschuur gebouwd. Het dak en de achtergevel zijn verdwenen, waardoor alleen de contouren nog overblijven.

5.2 Interieur

In dit onderzoek is het interieur van de boerderij en het wringhuis buiten beschouwing gelaten. Het interieur van de overige aanwezige bijgebouwen is wel in het onderzoek meegenomen.

Boenhok

Tegen het wringhuis van de boerderij aan staat het begin twintigste-eeuwse boenhok. Hier werden onder andere de melkbussen, emmers en linnengoed schoongemaakt. Het interieur van het boenhok bestaat uit gemetselde wanden die wit gestuct zijn. De wand bij het water bestaat uit houten delen met een luik. In de zuid/west hoek is een rookkanaal aanwezig, waaronder het metalen waterfornuis staat.

Interieur van het boenhok gezien richting de sloot.

In de zuid/west hoek is het rookkanaal aanwezig met daaronder het waterfornuis.

Schuur 1

In de schuur het dichtst bij de boerderij is in de huidige situatie een verblijfsruimte gecreëerd. De oorspronkelijke 19e-eeuwse gebintconstructie is nog zichtbaar in het interieur. Ook zijn diverse details aanwezig die wijzen op de voormalige functie van de ruimte als koestal. Op de verdieping is de oorspronkelijke schenkelkap nog aanwezig.

De oorspronkelijke gebintconstructie op de begane grond.

Aan één van de gebintstijlen is nog een metalen staaf aanwezig waaraan de koeien gebonden werden.

De schenkelkap op de eerste verdieping, gezien richting het zuiden.

Op sommige plaatsen is een schenkelspant aangepast.

Schurencomplex

In het schurencomplex zijn diverse ruimtes aanwezig, waaronder diverse berg- en opslagruimtes, een voormalige paardenstal en een wagenschuur/garage. De meeste ruimtes zijn in de tweede helft van de twintigste eeuw of in de 21ste eeuw aangepast.

Het interieur van de hoge houten schuur, gezien richting de achterzijde van het perceel.

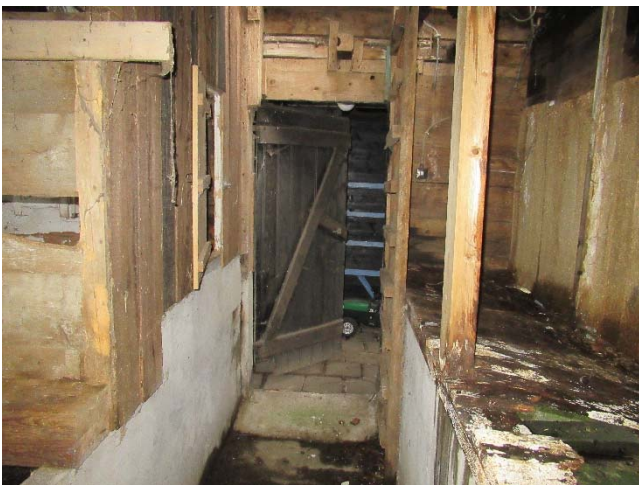
In deze schuur zijn palen van een voormalige hooiberg gebruikt. Mogelijk is deze schuur als hooitas in gebruik geweest.

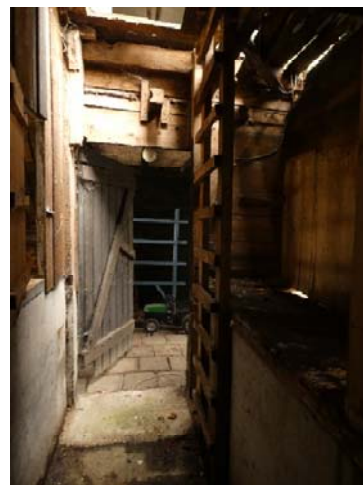
Interieur van de voormalige paardenstal. Op de foto de hooggeplaatste ruif en de krib.

In de stal was ruimte voor twee paarden.

Achter de paardenstal loopt een gang die bereikbaar is vanaf het tussenliggende deel onder de overkapping.

In de gang is een ladder aanwezig om op de zolderverdieping te kunnen komen.

In het gemetselde deel van de schuur bevindt zich ook een verblijfsruimte die een laat 20ste of 21ste-eeuwse afwerking heeft.

De verblijfsruimte gezien richting de rechter zijgevel.

In het achterste deel van het schurencomplex is een wagenschuur/garage aanwezig. Deze schuur stamt uit de tweede helft van de twintigste eeuw.

Het interieur gezien richting de rechter zijgevel.

6 KARAKTERISTIEK

Om erachter te komen welke plek Bonrepas 13/13a inneemt binnen de context van haar omgeving wordt in dit hoofdstuk gekeken naar de karakteristieke waarden van Bonrepas en Vlist. Vervolgens wordt onderzocht op welke wijze past binnen de cultuurhistorische waarden en selectiecriteria zoals die door de gemeente Krimpenwaard zijn geformuleerd.

Beschermde dorpsgezicht

Bonrepas 13 valt sinds 1992 binnen het beschermd dorpsgezicht van Vlist. Vlist zelf was al in 1969 aangewezen als beschermd dorpsgezicht, maar werd in 1992 uitgebreid met Bonrepas, omdat 'Bonrepas van oudsher een structurele eenheid vormt met Vlist en dezelfde kenmerken heeft die ook Vlist typeren'.¹⁷ In de toelichting op het besluit staat dat het dorp Vlist een bijzonder gaaf voorbeeld is van de nederzettingvorm die is ontstaan uit de wijze van ontginnen in de middeleeuwen.¹⁸ Het ruimtelijke karakter van Vlist en Bonrepas wordt bepaald door de situering van de bebouwing, die zich heeft gevoegd naar het riviertje de Vlist en de historische ontginningskavels. Typerend voor Bonrepas is dat de bebouwing zich tot de oostzijde van de Vlist beperkt, en de dichtheid van de bebouwing varieert.

De bescherming van het beschermd dorpsgezicht richt zich op het behoud van de historisch-ruimtelijke structuur. Dit wordt gespecificeerd als 'het historisch patroon van de Vlist met de langsliggende polderkaden en de haaks daarop staande verkaveling, in samenhang met de aard en de schaal van de bebouwing'.¹⁹ De te beschermen waarden worden in de toelichting nader getypeerd. Daarbij wordt het open karakter, vanwege de directe functionele en visuele relatie met de agrarische omgeving benoemd. Ook de waarde van de agrarische bebouwing wordt nader getypeerd. In de toelichting wordt ingegaan op de eenheid van het cluster van de boerderij (boerderij met bijgebouwen) en de kavelrichting (loodrecht op de weg gesitueerd). Typerend is dat de kavelrichting de wijze van groepering van gebouwen op het perceel bepaald. Doordat er langs de Vlist een rijke afwisseling is van bebouwing en beplanting heerst er een variërend beeld van open- en geslotenheid, dat volgens de toelichting zorgt voor een boeiend ruimtelijk-visueel beeld.²⁰

Cultuurhistorische kaart Zuid-Holland

Op de cultuurhistorische kaart die door de provincie Zuid-Holland is gemaakt, wordt een overzicht weergegeven van cultuurhistorische kenmerken en waarden in de provincie. Er wordt onderscheid gemaakt tussen archeologie, landschap en nederzettingen. Wat betreft de categorie landschap wordt Bonrepas gekenmerkt door de veenontginning en daardoor hoog gewaardeerd (op een schaal van redelijk hoge waarde, hoge waarde en zeer hoge waarde). Een hoge waarde is toegekend omdat dit type landschap niet bijzonder zeldzaam is in de provincie, maar in dit geval wel voldoende gaafheid en samenhang vertoont.²¹ Wat betreft de categorie nederzettingen kenmerkt de Bonrepas zich doordat het een polderlint van vóór 1850 is. Het wordt door de provincie van zeer hoge waarde geacht (op een schaal van redelijk hoge waarde, hoge waarde en zeer hoge waarde). Deze waarde wordt toegekend aan plekken waar onder andere de bebouwingsstructuur intact is en de historische bebouwing gaaf bewaard is gebleven. Ook beschermde stads- en dorpsgezichten krijgen een zeer hoge waarde toebedeeld.²²

Aanduiding karakteristiek in het bestemmingsplan

In het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist' van de gemeente Krimpenwaard worden sommige gebouwen aangeduid als 'karakteristieke bebouwing'. Het gaat om cultuurhistorisch waardevolle objecten zonder monumentenstatus. Het gevolg daarvan is dat voor het slopen van zo'n object een vergunning

¹⁷ Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, *Besluit tot aanwijzing beschermd dorpsgezicht Vlist*, 1992. Geraadpleegd via: https://archisearchief.cultureelerfgoed.nl/Beschermde_Gezichten/BG1636/BESLUIT_aanwijzing_1636.pdf.

¹⁸ Rijksdienst voor de Monumentenzorg, *Toelichting bij het besluit tot uitbreiding van het beschermde dorpsgezicht Vlist*, 1987, p. 2. Geraadpleegd via: https://archisearchief.cultureelerfgoed.nl/Beschermde_Gezichten/BG1636/TOELICHTING_aanwijzing_1636.pdf.

¹⁹ Ibidem, 4.

²⁰ Ibidem, 4.

²¹ Provincie Zuid-Holland, 'Historisch-landschappelijke vlakken' (bijlage bij cultuurhistorische kaart), geraadpleegd via: https://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/2b_historisch_landsch_vlakken.html, 10 januari 2023.

²² Provincie Zuid-Holland, 'Nederzettingen, kern' (bijlage bij cultuurhistorische kaart), geraadpleegd via: https://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/main_1-3-1-6-3.html, 10 januari 2023.

vereist wordt. 'Bovendien mag de uitwendige hoofdvorm van de bebouwing, bepaald door de goothoogte, bouwhoogte, nokrichting, dakvorm, dakhelling en gevelindeling, in beginsel niet worden gewijzigd'.²³

De als 'karakteristiek' aangeduide panden zijn gebaseerd op de gebouwen die tijdens het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) werden geïnventariseerd. De MIP vond in Nederland plaats tussen 1986 en 1995, in Vlist werd het project in 1991 uitgevoerd. Na die periode heeft de organisatie Dorp, Stad en Land in opdracht van de gemeente Vlist een documentatie opgesteld van de in de gemeente aanwezige waardevolle monumenten en objecten. De documentatie betreft een actualisatie van de destijds gedane MIP-inventarisatie, waarbij de basistekst uit de MIP-documentatie is overgenomen en de objecten opnieuw zijn gefotografeerd.

Boerderijen aan de Bonrepas die deze status in het bestemmingsplan hebben gekregen zijn:

Bonrepas 2 (boerderij)

Bonrepas 7 (boerderij en eerste schuur)

Bonrepas 8 (boerderij)

Bonrepas 12 (boerderij)

Bonrepas 15 (boerderij) – Tevens in MIP aanwezig (boerderij met twee kleine houten schuren links en achter. Wagenschuur rechts achter): 'vrij gaaf. Karakteristiek voor periode/streek'.

Bonrepas 16 (boerderij en achtergelegen schuur) – Tevens in MIP aanwezig (boerderij met houten schuren op het achtererf): 'karakteristiek voor periode/streek'.

Bonrepas 20 (boerderij)

Bonrepas 21 (boerderij en schuur) – Tevens in MIP aanwezig (boerderij met houten schuur rechts achter): 'karakteristiek voor periode/streek'.

Kenmerkend aan de boerderijen die deze status hebben is dat ze relatief dicht op de weg Bonrepas staan, met de nok haaks op de weg. De boerderijen met vaak meerdere bijgebouwen zijn in de lengterichting van de kavel gesitueerd. De bijgebouwen zijn vaak verscholen achter de boerderij en eventuele aanwezige begroeiing. De bebouwing zelf betreft in de meeste gevallen historische bebouwing die voor de eerste helft van de 20ste eeuw is ontstaan. (nr. 8, 15, 16, 20 en 21). Nummer 2, 7 en 12 betreft latere bebouwing.

Bonrepas 7

Na een korte voortuin volgt het hoofdgebouw, dat vermoedelijk in de tweede helft van de twintigste eeuw verbouwd is. Achter het hoofdgebouw zijn enkele schuren aanwezig in de lengterichting van de kavel.

²³ Gemeente Krimpenerwaard, *Bestemmingsplan Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*, vastgesteld 15 december 2015, 108. Geraadpleegd via https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01/t_NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01.pdf.

Bonrepas 15

Bonrepas 15 heeft eveneens een korte voortuin met de voorgevel gericht op de weg. Het hoofdgebouw heeft een historisch karakter door het historische metselwerk, de schuifvensters, het engelenraam en het rieten dak. Aan de rechterzijde van de boerderij is een wagenschuur aanwezig. Achter de boerderij een lage schuur.

Bonrepas 20

Deze twintigste-eeuwse boerderij lijkt qua opzet sterk op nr. 13/13a vanwege de zichtbaarheid vanuit een bocht en het historisch gegroeide ensemble. Achter het hoofdgebouw, dat architectonisch interessant is, bevinden zich diverse houten en stenen schuren in de lengterichting van de kavel.

In het document *Handboek voor de omgang met het cultureel erfgoed in de Krimpenerwaard* uit 2016 van de Gemeente Krimpenerwaard worden selectiecriteria beschreven die als hulpmiddel worden gebruikt om een object als gemeentelijk monument of gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht aan te wijzen. Deze selectiecriteria zijn ook gebruikt voor de gemeente brede cultuurhistorische inventarisatie die in 2017 is uitgevoerd door TAK-architecten en Culthis adviesbureau cultuurhistorie.²⁴ De criteria zijn als volgt (**dik gedrukte** criteria zijn van toepassing op Bonrepas 13 en 13a, in **rood** volgt de beargumentering):

1. Architectonische waarde:

- a. de zaak, het terrein of de groep is een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant;
- b. de zaak, het terrein of de groep is een goed voorbeeld van een functionele en/of typologische ontwikkeling; De boerderij en de bijbehorende bijgebouwen geven goed weer hoe de historische ontwikkeling van het agrarische bedrijf door de jaren heen gegroeid is, namelijk in de lengterichting en richting de achterzijde van de kavel. Dit is typerend voor de ontwikkeling van agrarische bedrijven in de streek.**
- c. de zaak, het terrein of de groep bezit bijzondere bouwhistorische of esthetische kwaliteiten (massa, ruimtelijke indeling, verhoudingen in de gevels, bijzondere of zeldzame detaillering, materiaal- en/of kleurgebruik);
- d. de zaak, het terrein of de groep heeft een bijzonder of zeldzaam interieur of bevat bijzondere en/of zeldzame onderdelen in het interieur;
- e. de zaak, het terrein of de groep is een goed voorbeeld van het werk van een architect of kunstenaar en neemt een belangrijke plaats in binnen zijn oeuvre en/of in de plaatselijke, regionale of landelijke architectuurgeschiedenis;
- f. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege een constructiewijze die historisch is overgeleverd of vernieuwend is voor de tijd van ontstaan (pioniersfunctie).

²⁴ Brief van Culthis-Adviesbureau Cultuurhistorie aan de gemeente Krimpenerwaard op 11 april 2022.

2. Stedenbouwkundige waarde:

- a. de zaak, het terrein of de groep is een essentieel onderdeel van een in cultuurhistorisch opzicht belangrijk stedenbouwkundig of landschappelijk concept;
- b. de zaak, het terrein of de groep is een onderdeel van een historisch gegroeid stedelijk of landschappelijk gebied en speelt daarin een beeldbepalende rol; Bonrepas 13/13a maakt deel uit van het boerderijenlint aan Bonrepas dat door de jaren heen ontstaan is op basis van de loop van de Vlist en de middeleeuwse verkaveling. Het is beeldbepalend gezien het complex vanuit het landschap en de weg Bonrepas goed zichtbaar is.**
- c. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege de wijze van verkaveling, inrichting en voorzieningen; **De wijze van verkaveling van Bonrepas 13/13a is kenmerkend voor alle boerderijen aan Bonrepas. Ook de inrichting die door de loop der jaren is gegroeid, is typisch voor het gebied.**
- d. de zaak, het terrein of de groep heeft een bijzondere betekenis voor het aanzien van een streek, stad, dorp of wijk (oriëntatiepunt); Het boerderijencluster is van bijzondere betekenis voor de route tussen Schoonhoven en Vlist, omdat het op een erg zichtbare locatie is gelegen in een bocht, tegenover een eilandje in de Vlist.**
- e. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege de bijzondere kwaliteit van de bebouwing en de (historisch) ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegen, wateren en/of bodemgesteldheid.

3. Cultuurhistorische waarde:

- a. de zaak, het terrein of de groep is van belang als bijzondere uitdrukking van een culturele, sociaal-economische, technische of geestelijke ontwikkeling; De boerderij geeft uitdrukking aan een sociaal-economische ontwikkeling die bestond uit de steeds groter wordende agrarische bedrijven tussen 1850 en heden. Boerderijen in deze streek waren genoodzaakt richting de achterzijde van de kavel uit te breiden. Kleine bedrijven, zoals Bonrepas 13/13a, deden ook mee met deze groei, maar op beperkte schaal. Het boerderijencomplex is hier een gaaf voorbeeld van.**
- b. de zaak, het terrein of de groep is van belang als bijzondere uitdrukking van een geografische, landschappelijke of bestuurlijke ontwikkeling;
- c. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege een plaatselijk, regionaal of landelijk historisch gegeven (feiten, gebeurtenissen, bewoners, beroepen enz.). Gezien dat de boerderij in ieder geval in de achttiende eeuw als herberg heeft gefunctioneerd, heeft deze een belangrijke maatschappelijke functie gehad.**

4. Gaafheid/herkenbaarheid:

- a. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege de gaafheid van het exterieur en/of interieur;
- b. de zaak, het terrein of de groep is van belang als onderdeel van een complex, waarvan de samenstellende delen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg enz.) een gaaf en herkenbaar visueel karakter hebben; De samengestelde delen van het complex zijn goed zichtbaar vanaf de weg Bonrepas. Vanwege de gaafheid en compleetheid van het ensemble hebben ze een herkenbaar visueel karakter. Dat uit zich met name in de hiërarchie van de bebouwing, waarbij wonen aan de voorkant plaatsvond en de bijgebouwen richting de achterzijde toe steeds kleiner worden. De silo sluit het geheel af.**
- c. de zaak, het terrein of de groep is van belang als onderdeel van een stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving met een gave structuur en een herkenbaar visueel karakter. **De samengestelde delen van het complex zijn goed zichtbaar vanaf de weg Bonrepas. Vanwege de gaafheid en compleetheid van het ensemble hebben ze een herkenbaar visueel karakter.**

5. Zeldzaamheid:

- a. de zaak, het terrein of de groep is van belang vanwege zijn zeldzaamheid in stedenbouwkundig, architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht en/of zijn bijzondere ouderdom; Vermoedelijk is het ensemble een zeldzaam voorbeeld van een historisch gegroeid ensemble aan de Bonrepas, gezien de kern van het hoofdgebouw dat zeer oud is. Verbouwingen aan de boerderij en bijkomende bijgebouwen zijn nauwkeurig te dateren dankzij genealogisch en bouwhistorisch onderzoek.**

- b. de zaak, het terrein of de groep is van uitzonderlijk belang vanwege één of meer van de onder 1 tot en met 4 vermelde kwaliteiten.

Uit de in 2017 gedane inventarisatie bleek dat ruim 2000 objecten in de gemeente Krimpenerwaard aan deze selectiecriteria voldeden, waarna besloten is om de criteria aan te scherpen. Concreet houdt dit in dat een object naast de selectiecriteria ook het verhaal van de Krimpenerwaard zowel als individueel object als ensemble moet vertellen. De cultuurhistorische betekenis en de herkenbaarheid van de erfgoedwaarden wegen zwaarder dan de overige selectiecriteria. Ook is het van belang dat het object gekoppeld kan worden aan bepaald thema's die door de gemeente zijn opgesteld (zie de tabel op de volgende pagina). De gekleurde vakjes betreffen de thema's waar de boerderij aan Bonrepas 13 en 13a aan voldoet.

Natuurlijk landschap	Waterbeheer	Infrastructuur	Ontginningen	Nederzettingen, Stadsontwikkelingen	Landgebruik	Bedrijvigheid	Verdediging van stad en land
Veenrivier	Hoofdafwatering/ kanaal	Wegen (in ieder geval die in chs zh zijn opgenomen)	Polders	Knooppunt dorp tot 1850	Veenput	Binnen de dorpen (kaas)pakhuizen	Stedelijk vestingwerk
Rivier	Vliet	Spoorweg tracé	Polderlint (tot 1850)	Stedelijke kern tot 1850	Eendenkooien met stiltezone	Watergebonden bedrijvigheid – werven	Inundatiegebieden
Stroomgordel	Boezem (gebied)	Tramweg tracé	Cope verkaveling	Donkdorp (tot 1850)	Gerief-/hakhoutbosjes/houtwal/pestbosjes	Steenbakkerijen	Fort/batterij
Donk	Bakwetering	Brug	Vrije opstek verkaveling	Dorpsontwikkeling na 1940	Voormalige hennepakker	Monofunctioneel tot 1850	Schansen
Walen	Molenwetering/-vliet	Kerkepad	Restverkaveling	Dorpsontwikkeling na 1850	Boerderijen	Watertorens	Kanonslopen
	Oude molenplaats (herkenbaar)	Veerstoep-Plaats	Tussenvorm verkaveling	Relatie nederzetting-landschap	Boerderijenensembles incl. bijgebouwen en/of erfinrichting	Drinkwater in-laai	
	Gemaal	Op-/uitweg	Tiendweg	Landgoed	Melkhuisjes	Waterleidingbedrijf	
	Sluis	Lantaarn	Landscheiding	Begraafplaats (en losse grafmonumenten)	Boenhokken	Arbeiderswoning te koppelen aan bedrijf	
	Schutsluis	Grenspalen	(Polder in) Uiterwaard	Bescherm dorpsgesicht	Bakhuisjes	Touwbanen	
	Wetering		Dijk lint (tot 1850)	Kloosters	Rentenierswoningen		
	Vaarten		Poldermolens	Gebouwen met maatschappelijke functie	Daggelderswoningen		
	Ringvaart		Dijkwoningen	Arbeiderswoningen			
	Bruggen			Herbergen en cafés			
	Poldermolens			Kroningsbomen			
	Krib/strekdam						
	Dijkpaal						

Vergelijking met andere boerderij-clusters in de omgeving

In de omgeving van Bonrepas 13a staan enkele boerderijen die qua opzet vergelijkbaar zijn. Het betreft Bonrepas 4, 5 (tevens is het koetshuis in MIP-inventarisatie aanwezig: 'zeer karakteristiek object. Restant van herberg'), 7 en 19. Overeenkomend is dat deze boerderijen allen met de nok haaks op de weg staan en achter het hoofdgebouw een cluster aan bijgebouwen hebben dat in de lengterichting van de kavel is georiënteerd. Het betreft in alle gevallen een combinatie van historische bebouwing en vernieuwing. Vaak is de vernieuwing terug te vinden in de later bijgebouwde stallen, maar regelmatig is ook het hoofdgebouw niet geheel historisch meer.

In vergelijking met de bovenstaande boerderij-clusters valt het op dat Bonrepas 13/13a in een veel opener omgeving is gelegen dan bijvoorbeeld de huisnummers 5, 7 en 19. Daardoor is het historisch gegroeide ensemble vanuit de bocht zeer goed zichtbaar. Het levert een visueel sterk beeld op van het karakteristieke boerderijcluster met bijgebouwen die zich in de lengterichting van het kavel positioneren.

Bonrepas 4 (geen aanduiding als 'karakteristiek')

Het ensemble is vanaf een de weg Bonrepas op afstand goed zichtbaar. Achter het twintigste-eeuwse hoofdgebouw staat een oudere, hoge schuur met rieten dak. Daarachter en elders op het erf zijn diverse houten en stenen bijgebouwen aanwezig.

Bonrepas 5 (alleen het koetshuis is als 'karakteristiek' aangeduid)

De boerderij aan Bonrepas 5 beschikt naast het hoofdgebouw over een koetshuis dat rond 1850 is gebouwd. Achter het hoofdgebouw bevindt zich een moderne hooiberg en enkele grote moderne veestallen.

Bonrepas 19 (geen aanduiding als 'karakteristiek')

Deze boerderij is gelegen op een perceel dat breder en korter is dan de meeste boerderijen aan de Bonrepas. Dat heeft ertoe geleid dat bijgebouwen niet persé in de lengterichting van het perceel hoefden te worden geplaatst. Op het erf zijn een hooiberg, boenstop, historische schuur en enkele modernere bijgebouwen aanwezig.

Conclusie

In dit hoofdstuk is onderzocht of Bonrepas 13/13a de juiste cultuurhistorische waarden bevat om mogelijk over de aanduiding 'karakteristiek' te kunnen beschikken. Allereerst is gekeken naar de kenmerken en cultuurhistorische waarden van de omgeving binnen het beschermd dorpsgezicht en de cultuurhistorische kaart van de provincie Zuid-Holland. Daaruit is gebleken dat Bonrepas 13/13a zich goed voegt binnen die cultuurhistorische waarden. Het boerderijensemble is namelijk gebouwd op een historische verkaveling en draagt bij aan een visueel interessant beeld van afwisselend open- en geslotenheid in bebouwing en landschap. Tevens is de historische verkaveling goed af te lezen aan Bonrepas 13/13a, gezien de bebouwing die zich tot richting de achterzijde van de kavel uitstrekt.

Gebouwen aan de Bonrepas met de aanduiding 'karakteristiek' in het bestemmingsplan hebben de overeenkomst dat zij met de nok haaks op de weg staan. Daarnaast volgt de bebouwing de historische kavelindeling in de lengterichting. In hoeverre de bijgebouwen vanaf de openbare weg zichtbaar zijn varieert sterk door de afwisselende begroeiing langs de kavels. Wanneer de als 'karakteristiek' aangeduide boerderijen met elkaar vergeleken worden valt op dat de ouderdom ervan sterk varieert van negentiende-eeuws tot nieuwbouw.

Op basis van de door de gemeente Krimpenerwaard gestelde criteria kan vastgesteld worden dat Bonrepas 13/13a beschikt over zowel architectonische waarde, stedenbouwkundige waarde en cultuurhistorische waarde. Ook wordt voldaan aan de categorieën gaafheid/herkenbaarheid en zeldzaamheid. Thema's waar het boerderijensemble aan voldoet zijn onder andere de ligging aan een veenrivier, onderdeel van een polderlint tot 1850, onderdeel van een cope-verkaveling, sterke relatie tussen nederzetting en landschap en boerderijensembles inclusief bijgebouwen en/of inrichting.

Samenvattend zijn de cultuurhistorische waarden van het ensemble Bonrepas 13/13a gelegen in de positionering op de historische ontginningskavel, waarvan de ligging werd bepaald door de loop van de Vlist. De historische groei van de boerderij en haar bijgebouwen is zeer kenmerkend voor de streek. Daarnaast is het ensemble vanaf de weg Bonrepas zeer goed zichtbaar, omdat deze in een bocht gelegen is. Dat versterkt het beeldbepalende karakter van de plek.

Daarmee kan gesteld worden dat Bonrepas 13/13a een belangrijk onderdeel uitmaakt van de karakteristiek van Bonrepas. Een aanduiding als 'karakteristiek' in het bestemmingsplan kan ervoor zorgen dat het visuele aspect van het ensemble behouden blijft.

7 WAARDESTELLING

In dit hoofdstuk worden de cultuurhistorische waarden van Bonrepas 13/13a te Vlist weergegeven. De verschillende onderdelen van het pand (bouwmassa, draagconstructie, kapconstructie, exterieur, interieur) worden onderling vergeleken en gewaardeerd. De waardenstelling kan gebruikt worden als toetsingskader voor de beoordeling van de veranderingen aan het gebouw. Het betreft in dit geval een waardering op hoofdlijnen, waarbij de diverse op het perceel aanwezige bouwvolumes worden gewaardeerd. Dit wordt gedaan op basis van de cultuurhistorische waardering (externe waardenstelling) die vervolgens een vertaling krijgt in de interne waardenstelling.

7.1 Uitleg waardenstelling

Cultuurhistorische waardering

Algemene historische waarden

Zoals in hoofdstuk 6 is onderzocht, is het boerderijencomplex van hoge algemene historische waarden als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling die bestond uit de steeds groter wordende agrarische bedrijven tussen 1850 en heden. Boerderijen in deze streek waren genoodzaakt richting de achterzijde van de kavel uit te breiden. Kleine bedrijven, zoals Bonrepas 13/13a, deden ook mee met deze groei, maar op beperkte schaal. Het boerderijencomplex is hier een gaaf voorbeeld van.

Landschappelijke waarden en ensemblewaarde

Ook de landschappelijke waarden en ensemblewaarde zijn hoog. Het boerderijencomplex betreft een historisch gegroeid ensemble dat een bijzondere samenhang heeft met het landschap waarin het zich bevindt. De plaatsing van de boerderij en bijgebouwen op de kavel zijn namelijk sterk verbonden met de geschiedenis van de ontwikkeling van de streek, die vanaf de 11^e eeuw door middel van een cope-verkaveling zijn ontgonnen. Daarnaast is het complex gelegen in een bocht van waaruit deze goed zichtbaar is vanaf de openbare weg. De kenmerkende hiërarchie tussen het voorhuis en de bijgebouwen is goed zichtbaar. Daardoor is het ensemble zeer beeldbepalend voor haar omgeving.

Architectuurhistorische waarden

De architectuurhistorische waarden worden positief gewaardeerd omdat de boerderij en haar bijgebouwen een representatief voorbeeld zijn van streekgebonden architectuur en typologie.

Bouwhistorische waarden

De bouwhistorische waarden worden hoog gewaardeerd, omdat de historische gelaagdheid van de bouwgeschiedenis in deze boerderij en haar bijgebouwen zeer goed is af te lezen.

Waarden vanuit de gebruikshistorie

De waarden vanuit de gebruikshistorie worden hoog gewaardeerd omdat door genealogisch onderzoek is gebleken dat de boerderij van oudsher een maatschappelijke functie heeft gehad (herberg). De voormalige agrarische functie is nog goed af te lezen aan de boerderij en bijgebouwen. De aanwezigheid van een onderzoek naar de bewonersgeschiedenis van deze boerderij versterkt deze waarde.

Interne waardenstelling

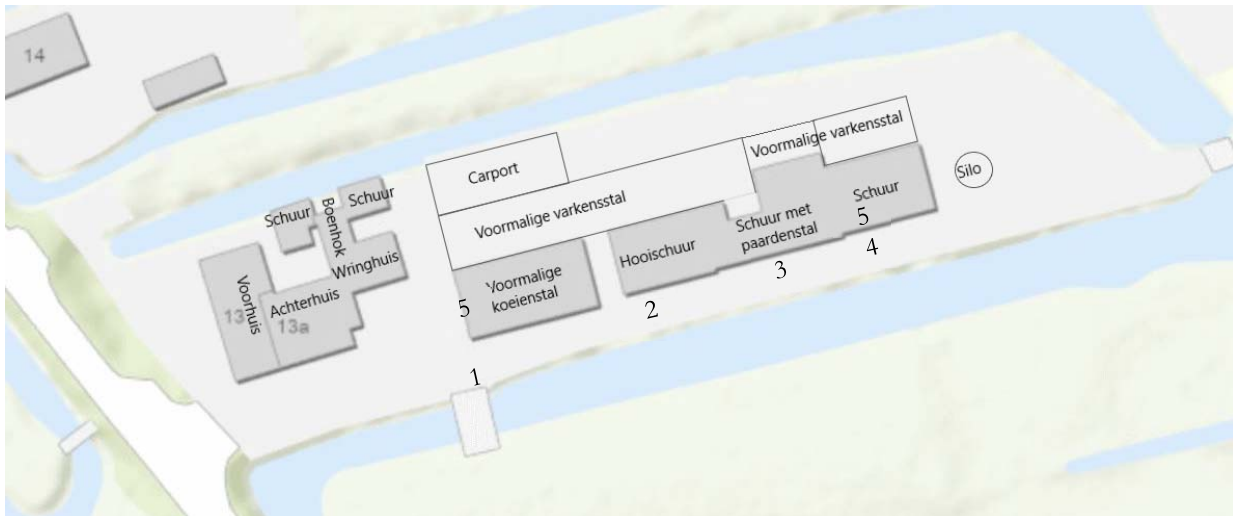
In de interne waardenstelling worden de boerderij en haar bijgebouwen gewaardeerd volgens de volgende categorisering:

Hoge cultuurhistorische- /monumentwaarden (blauw): van essentieel belang voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Positieve cultuurhistorische- /monumentwaarden (groen): van belang voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Indifferente cultuurhistorische- /monumentwaarden (geel): van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object of gebied.

Deze waardering wordt gedaan op hoofdlijnen, waarbij elk bouwdeel als bouwvlak individueel wordt gewaardeerd. De hoge landschappelijke waarden en ensemblewaarde van het complex wordt hierbij als leidend gezien. Voor een duidelijke afbakening van de bijgebouwen wordt de kaart gebruikt, zoals die in hoofdstuk 4 eerder werd weergegeven:

Indeling van het perceel van Bonrepas 13/13a. Bron: Cultuurhistorische Kaart Zuid-Holland/ bewerkt door Bureau Helsdingen.

Hoge monumentwaarden worden toegekend aan alle bouwdelen die een belangrijk onderdeel uitmaken van het historisch geroeide boerderijencomplex. Dit betreft in ieder geval alle bouwdelen die voor 1950 tot stand gekomen zijn. Deze waardering wordt ook toegekend wanneer de gebouwen later zijn opgenomen in een vernieuwing, indien er nog kenmerken aanwezig zijn van de historische situatie.

Concreet worden de hoge monumentwaarden toegekend aan het achterhuis, het wringhuis, het boenhok, de voormalige koeienstal (1), de hooischuur (2) en de schuur met paardenstal (3).

Positieve monumentwaarden worden toegekend aan delen van het boerderijencomplex die na 1950 zijn ontstaan, maar wel een relatie hebben met de agrarische functie van de boerderij en daarnaast een rol spelen in het beeldbepalende aspect van het complex gezien vanaf de weg Bonrepas.

Concreet worden de positieve monumentwaarden toegekend aan de schuur (4) en de silo.

Indifferente monumentwaarden worden toegekend aan delen van het boerderijencomplex die na 1950 zijn ontstaan, geen relatie hebben met de agrarische functie van de boerderij of geen rol spelen in het beeldbepalende aspect van het complex gezien vanaf de weg Bonrepas.

Concreet worden de indifferente monumentwaarden toegekend aan de schuren aan weerszijden van het boenhok, de gehele voormalige varkensstal (5), en de carport.

Samenvattend:

- Voorhuis: het voorhuis behoort niet tot deze opdracht en wordt om die reden niet gewaardeerd;
- Achterhuis: hoge monumentwaarden;
- Wringhuis: hoge monumentwaarden;
- Boenhok: hoge monumentwaarden;
- Voormalige koeienstal (1): hoge monumentwaarden;
- Hooischuur (2): hoge monumentwaarden;
- Schuur met paardenstal (3): hoge monumentwaarden;
- Schuur (4): positieve monumentwaarden;
- Silo: Positieve monumentwaarden;
- Schuren aan weerszijden van het boenhok (indifferentie monumentwaarden);
- Voormalige varkensstal (5): indifferente monumentwaarden;
- Carport: indifferente monumentwaarden.

7.2 Waardestelling weergegeven in plattegronden

Hieronder is aangegeven hoe de onderdelen van het pand worden gewaardeerd. Bij de waardering is rekening gehouden met de ouderdom, de bouwhistorische waarde en de herkenbaarheid van de ontwikkeling van het gebouw en de bouwgeschiedenis. De technische staat is niet van invloed op de bouwhistorische waarde. De waardering wordt uitgedrukt in drie categorieën:

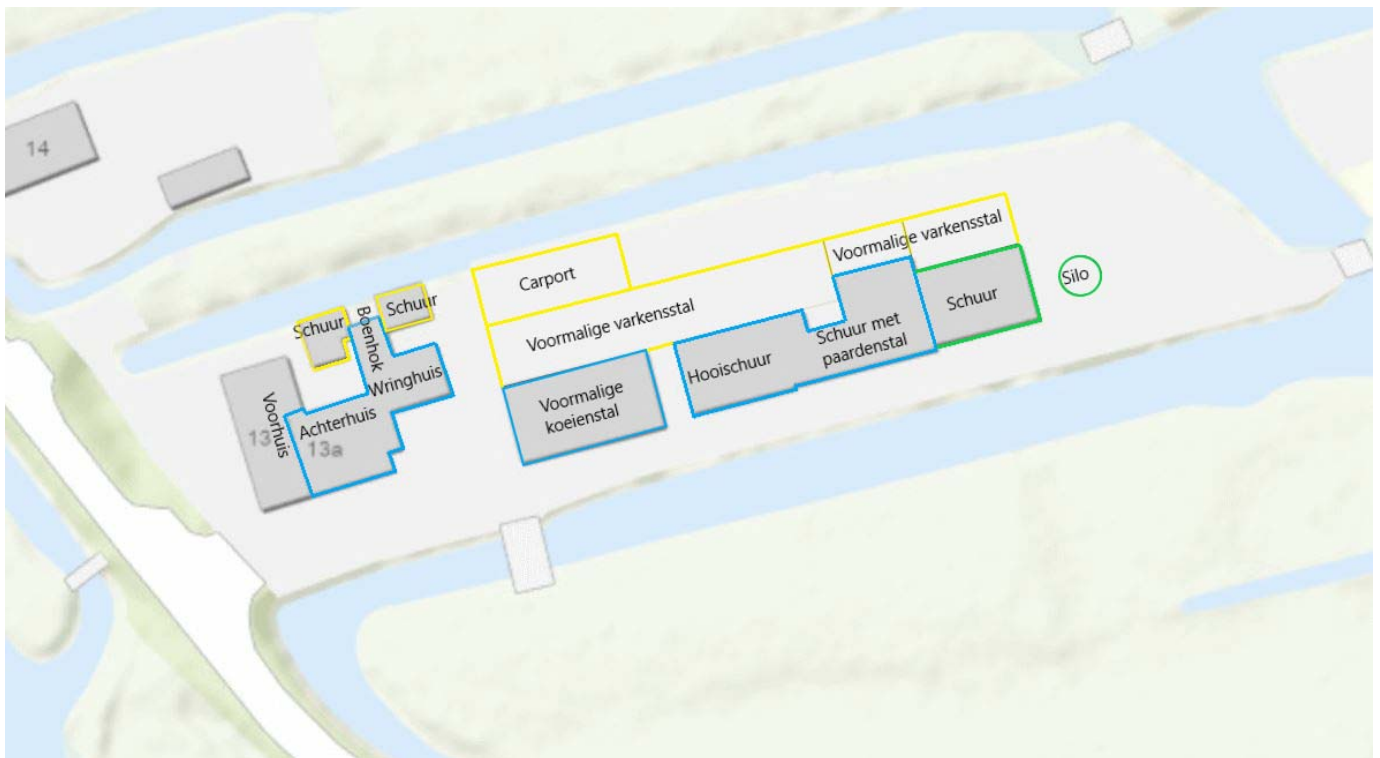
Categorie 1; Hoge monumentwaarden, deze zijn van cruciaal belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

Categorie 2; Positieve monumentwaarden, deze zijn van belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

Categorie 3; Indifferente monumentwaarden, deze zijn van relatief weinig belang voor de structuur en/ of de betekenis van het object of gebied.

Waardestellingsplattegrond De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. Tekening: Bureau Helsdingen op onderlegger van cultuurhistorische kaart van de Provincie Zuid-Holland

8 SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN

Samenvatting bouwgeschiedenis

De boerderij aan Bonrepas 13/13a kent een lange geschiedenis die in ieder geval tot de achttiende eeuw terug gaat. Overblijfselen van deze periode zijn te vinden in de achtergevel van het achterhuis van de boerderij. Ten tijde van de eerste kadastrale kaart (1811-1832) staat het hoofdgebouw (nu een boerderij) zonder bijgebouwen op het perceel. In deze periode was er een herberg in het gebouw gevestigd met de naam 'de Hel van Bonrepas'.

In de negentiende eeuw is er veel veranderd aan het hoofdgebouw. De vermoedelijk achttiende-eeuwse boerderij (mogelijk ouder) werd vergroot en kreeg de contouren die nog altijd in de boerderij te herkennen zijn. Aan het einde van de negentiende eeuw werd er achter de boerderij een schuur gebouwd. Het betreft de eerste schuur die in de huidige situatie achter de boerderij staat. Ook was er in de negentiende eeuw een hooiberg vlak achter de achtergevel van de boerderij aanwezig. Het onderzoek wijst uit dat er in ieder geval tot 1959 een hooiberg op ongeveer die plek heeft gestaan.

De schuur werd rond 1920 vergroot tot het huidige volume. In 1934 werd de schuur nogmaals uitgebreid. In deze periode waren er achter de eerste schuur meerdere bijgebouwen aanwezig. In de huidige situatie zijn enkele van deze bijgebouwen aan elkaar vast 'gegroeid'. In het interieur zijn de voormalige bijgebouwen soms nog te herkennen, bijvoorbeeld in de voormalige hooischuur en paardenstallen.

In de tweede helft van de twintigste eeuw werd het hoofdgebouw grondig verbouwd, waarbij de boerderij een kruk kreeg. Ook werd het voorhuis van het achterhuis gesplitst omdat deze dubbel bewoond werd. Het achterhuis werd bewoond door de familie die het boerenbedrijf voortzette. Aan het einde van de jaren '60 van de vorige eeuw werden van de varkenstallen aan de noordzijde van het complex bijgebouwen gemaakt.

Samenvatting waardering

De waardering van het boerderijencomplex is gebaseerd op twee waarderingssystemen. In hoofdstuk 6 werd onderzocht of Bonrepas 13/13a voldoet aan de criteria die gesteld worden door de gemeente Krimpenerwaard om de aanduiding 'karakteristiek' in het bestemmingsplan te kunnen krijgen. Uit dit onderzoek blijkt dat het complex diverse cultuurhistorische waarden bevat. Deze waarden zijn gelegen in de voor Bonrepas kenmerkende positionering van de boerderij en haar bijgebouwen op een historisch ontginningskavel. Ook is de historische gelaagdheid en groei van het ensemble goed afleesbaar en daarnaast goed zichtbaar vanwege de beeldbepalende ligging in een bocht. Een aanduiding als 'karakteristiek' in het bestemmingsplan kan helpen om de aanwezige cultuurhistorische waarden te beschermen.

Daarnaast is het complex gewaardeerd volgens de methode zoals die in de publicatie *Richtlijnen Bouwhistorisch onderzoek* van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn geformuleerd. Daaruit blijkt dat hoge cultuurhistorische waarden van het complex zijn gelegen in de algemeen historische waarden als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling. Met name de groei van het complex door de jaren heen draagt hier aan bij. Ook de landschappelijke waarden en ensemblewaarden zijn hoog vanwege de bijzondere samenhang tussen historische bebouwing en de plaats op de historische verkaveling in de lengterichting. De beeldbepalende ligging in de bocht aan de Bonrepas verhoogt deze waarde.

Deze waardestelling heeft ertoe geleid dat hoge monumentwaarden zijn toegekend aan alle bouwdelen die voor 1950 tot stand zijn gekomen. Positieve monumentwaarden zijn gegeven aan de delen van het complex die na 1950 tot stand zijn gekomen maar een relatie hebben met de agrarische functie van het complex en bijdragen aan het visuele beeld van het complex. Indifferente waarden zijn toegekend aan onderdelen van het complex die na 1950 zijn ontstaan, geen relatie hebben met de agrarische functie van de boerderij of geen rol spelen in het beeldbepalende aspect van het complex.

9 BRONNEN

Literatuur

- Culthis-Adviesbureau Cultuurhistorie in een brief aan de gemeente Krimpenerwaard op 11 april 2022.
- Gemeente Krimpenerwaard. *Bestemmingsplan Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*. Vastgesteld 15 december 2015. Geraadpleegd via https://www.ruimtelijkeplannen.nl/docu-ments/NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01/t_NL.IMRO.1931.BP1511BG001-VG01.pdf.
- Groningen, C. van. *De Krimpenerwaard*. WBooks: Zwolle, 1995.
- Janse, H. *Houten kappen in Nederland 1000-1940*. Delftse Universitair Pers: Delft, 1989.
- Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. *Besluit tot aanwijzing beschermd dorpsgezicht Vlist*, 1992. Geraadpleegd via: https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Beschermde_Gezichten/BG1636/BE-SLUIT_aanwijzing_1636.pdf.
- Rijksdienst voor de Monumentenzorg. *Toelichting bij het besluit tot uitbreiding van het beschermde dorpsgezicht Vlist*, 1987. Geraadpleegd via: https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Beschermde_Gezichten/BG1636/TOELICHTING_aanwijzing_1636.pdf.
- Streekarchief Midden-Holland. *Documentnr. 1400.360, het verbouwen van een schuur, 1920*.
- Verbeek, M. Ongepubliceerd genealogisch onderzoek.

Websites

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 'Molen, Bij Bonrepas 1', 2855 AA te Vlist'. <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/37864>.
- Provincie Zuid-Holland, 'Historisch-landschappelijke vlakken' (bijlage bij cultuurhistorische kaart). Geraadpleegd via: https://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/2b_historisch_landsch_vlakken.html.
- Provincie Zuid-Holland. 'Nederzettingen, kern' (bijlage bij cultuurhistorische kaart). Geraadpleegd via: https://geo.zuid-holland.nl/data/chs/tekst/main_1-3-1-6-3.html.

Afbeeldingen en tekeningen zonder bronvermelding zijn afkomstig van Bureau Helsdingen.

Met dank aan mw. M. Verbeek voor het delen van haar onderzoek naar de boerderijen aan de Bonrepas.

Met dank aan mw. D. van Herk voor het beschikbaar maken van de boerderijfoto's.